

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27 fevral 2018-ci il Çərşənbə axşamı № 46 (6935) Qiyməti 60 qəpik

Xəbər

Mingəçevirdə zavodda partlayış - 2 yaralı

yazısı sah.14-də

Gündəm

Xocalı soyqırımının 26-ci anımı

"Ana harayı" abidəsi önündə izdiham yaşandı

yazısı sah.3-də

Milli qəhrəmanlar İlham Əliyevi dəstəklədi

yazısı sah.5-də

Həbsdəki generaldan Eldar Mahmudova və Hilal Əsədova yeni ittihamlar

yazısı sah.2-də

Politoloqdan Asiya Birliyi təklifi - şərtlər, səbəblər və...

yazısı sah.7-də

Dünyanın nəhəng neft ölkələri toqquşur: Rusiya və Səudiyyə ABŞ-a qarşı

yazısı sah.9-də

İslam cəsədin yandırılmasını qadağan edir, çünki...

yazısı sah.10-də

Azərbaycanın antiisgal doktrinası - Ermənistan bölgənin "zibilliyyi" nə sixşdirilir

yazısı sah.11-də

AMEA-nın Zoologiya İnstitutunda direktorla işçilər arasında qalmaqla - kim haqlıdır....

yazısı sah.15-də

Bazar firildaqları İran xurması, "Tac" konservlərinə də çatdı - çəkidə kələk gəlinir

yazısı sah.14-də

Bakı Dəniz Vağzalının ərazisində avtomatlı şəxs yaxalandı

yazısı sah.14-də

İRƏVANIN SON SEÇİMİ, BAKININ AVANTAJI, AĞ EVİN PLANI...

Regionda Rusyanın şəriksiz dominantlığı başa çatır? ABŞ status-kvonu dəyişir - kritik gözlənti; ekspertlərdən maraqlı şərh, etiraf və proqnozlar...

MUSAVAT.COM
onlayn ictimai-siyasi qəzet

yazısı sah.8-də

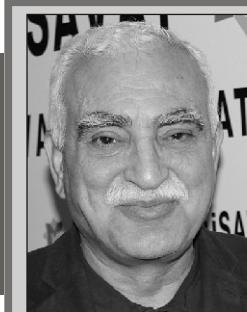
Hakimiyyyət siyasi məhbusun məsələsini qapadır - iddia

"Bir dəfə siyasi məhbusları azad edib Avropa Şurasına daxil olduq, indi də addım atıb Avropa İttifaqı ilə saziş imzalayacağımıza inanıram"

yazısı sah.6-də

Siyavuş Novruzov:
"Müxalifət hava proqnozu ilə işləyir"

yazısı sah.4-də

Türkmənəli Partiyasının sədrı Riyaz Sarıkahya:
"Hədəfimiz İraqda Türkmanlı muxtarıyyətinin qurulmasıdır"

yazısı sah.12-də

Bəxtiyar Hacıyev Kim Cənən ölkəsində gördüklərində danışdı

yazısı sah.10-də

“Bu faciənin heç vaxt təkrarlanmaması üçün Azərbaycan daha güclü olmalıdır” - President İlham Əliyev

“Bu gün Azərbaycan xalqının tarixində ən qanlı səhifələrdən biridir, azərbaycanlıların soyqırımı günüdür. Bu günü Azərbaycan xalqı həmişə yadda saxlayacaq və heç vaxt unutmayacağı”.

APA-nın xəberinə görə, bunu fevralın 26-da Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev “Rossiya-24” telekanalına müsahibəsində deyib.

“Ermənistən 26 il əvvəl azərbaycanlılara qarşı soyqırımı törədib. Bunun nəticəsində 613 dinc sakın öldürülüb, onlardan 106-sı qadın, 63-ü uşaqdır. 1200-dən çox dinc sakın əsir düşüb və işgəncələrə məruz qalıb, 500-ə qədər insan əlil olub, 150 dinc sakın barədə isə heç bir məlumat yoxdur. Onlar itkin düşmüş sayıllar, amma onların öldürülüyü ehtimalı daha çoxdur. Həmin müdhiş gün, həmin qanlı faciə barədə çox sayda video, fotomateriallar, möcürü nəticəsində sağ qalmış insanların şahidiyi var. Bu, erməni faşizminin təzahürü idi. Bu, vəhşiliyin təzahürü idi”, deyə dövlət başçısı qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev deyib ki, bu gün bütün dünyada “Xocalıya ədalət!” kampaniyası genişlənir. “Bu günlər dünyənin bir çox ölkələrində matəm tədbirləri keçirilir. Bu günlər Azərbaycanın diaspor təşkilatları, ictimaiyyət “dəyirmi massalar”lar, təqdimatlar, sərgilər keçirir. Bütün foto və videoşənətlər bu böyük faciə haqqında şahidlilik edir. Biz bunu xatırlayıq. Bunu heç vaxt unutmayacaq. Bu faciənin heç vaxt təkrarlanmaması üçün Azərbaycan daha güclü olmalıdır. Siz mənim bu matəm gününü hansı hissələrlə qarşılaşdığını soruşdunuz - hər bir azərbaycanının keçirdiyi hissələrə, günahsız öldürülənlərə görə dərđ, kədər, qurbanları görə ağrı hissi, eyni zamanda ölkəmizi möhkəmləndirmək qətiyyəti ilə. Azərbaycan xalqının geləcəkdə heç vaxt bəla faciə ilə üzleşməməsi üçün ölkəmizin iqtisadi, hərbi potensialını möhkəmləndirməliyik”.

“Şimali Koreya ilə danışqlara hazırlıq” - Tramp

Vaşinqton KXDR ilə danışqlar aparmağa hazırlıq.

APA-nın «RIA Novosti» agentliyinə istinadən verdiyi xəbərə görə, bunu ABŞ prezidenti Donald Tramp beynələndirib.

“Şimali Koreya danışmaq istəyir - bizi de danışmaq istəyir, lakin uyğun şartlarda. Görək necə olacaq”, deyə D.Tramp bildirib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl Cənubi Koreya prezidenti Mun Čje In Vaşinqton və Pxyenyanı danışqlara çağırıb.

Beynəlxalq koalisiya İŞİD liderinin axtarışlarını davam etdirir

ABŞ-in başçılıq etdiyi beynəlxalq koalisiya İŞİD qruplaşmasının lideri Əbu Baqr al-Bağdadının həlak olduğu barədə 100 faizli dəfələn-sübuta malik deyil.

AzerTAC «Interfax» informasiya agentliyinə istinadla xəbər verir ki, bu barədə beynəlxalq koalisiyanın nümayəndəsi polkovnik Rayan Dillon bildirib.

“Əl-Bağdadının öldüyüne dair 100 faizlik sübutlarımız olmadığı üçün biz onun sağ olduğunu düşünürük. Odur ki, bundan sonra da onu axtarmağa davam edəcəyik”, - deyə Dillon fevralın 26-da telefon vasitəsilə keçirilən brifinqdə qeyd edib. Onun sözlərinə görə, operativ qrup həm əl-Bağdadının, həm də İŞİD qruplaşmasının digər üzvlərinin axtarışını davam etdirir.

Xatırladaq ki, əvvəller İŞİD terror qruplaşması başçısının öldürülüyüne dair dəfələrlə məlumat yayılma da, onların heç biri öz təsdiqini tapmamışdı.

Həbsdəki generaldan Eldar Mahmudova və Hilal Əsədova yeni ittihamlar

Ləğv edilmiş MTN-in generalı növbəti dəfə hakim qarşısına çıxarılb. O, Apelyasiya Məhkəməsinə müraciətində baresində bəraət hökmünün çıxarılmasını istəyib.

Musavat.com xəbər verir ki, MTN-in Antiterror Mərkəzinin sahib rəisi, general-major Elçin Quliyev və həmin mərkəzin əməkdaşı, polkovnik Azer Mehdiyevin bərelərində hökmən verdikləri apelyasiya şikayəti üzrə məhkəmə iclası keçirilib. E.Quliyev müsədilə olunması üçün üzərinə həbs qoyulmuş əmlaklarının da özüne qaytarılmasını isteyir.

Məhkəmədə generalin vəkili Ziyad Abbaszadə vəsatətlərle çıxış edib. Vekil birinci vəsatətində prosesin qapalı və videoçəkilişə apanılması isteyib.

O deyib ki, bu iş üzrə bir çox faktlar araşdırılmayıb: “Burada dövlət sərrini təşkil edən məsələlər var. Proses qapalı olarsa, Elçin Quliyev bu məsələlərə toxunaq”.

E. Quliyev birinci instansiya məhkəməsinin de bəzi proseslərinin qapalı keçirildiyini deyib: “Hakimə ərizəmdə bildirdim ki, burda elə məsələlər var ki, hamının içində danışmaq olmur. Orda da bu səbəbdən bəzi dövlət sərlərinin yayılmasına səbəb oldu. Ona görə de proses qapalı keçirilməlidir”.

Məhkəmə vəsatəti təmin etməyib.

Daha sonra vəkil digər vəsatətində göstərib ki, “Şimali Küleyi” və “Qərb qütbü” əməliyyatlarına yönelik vəsatətlərə bağlı Elçin

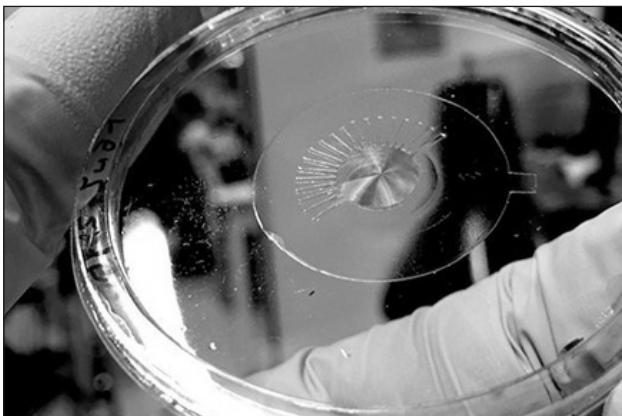

Quliyevə mənimsəmə ittiham verilib. Amma həmin pulların ayrılmazı ilə bağlı sənədlərin məhv edilməsi bərədə nazir Eldar Mahmudovun və nazir müavini Hilal Əsədovun emri var: “Bu işlə bağlı heç bir iş araşdırılmadan Elçin Quliyevə 7 milyon 300 min pul mənimsədiyi bildirilər. Hani o pullar? Mənim o boyda pulum ol-sayıdı, indi obyektlərim, villalarım, bağlarım olardı. Hazırda mənim banka belə borcum var”.

Məhkəmə Martin 15-de davam edəcək. General Quliyev və A.Mehdiyev 2015-ci ilde həbs edilib. Bakı Herbi Məhkəməsinin hökmü ilə E.Quliyev 10 il 6 ay, A.Mehdiyev isə 8 il müddətine azadlıqlandırılıb.

“MTN işi” hadisələrindən sonra nazirliyin Antiterror Mərkəzinin rəisi, general-major E.Quliyev tutduğu vəzifədən azad olunaraq, MTN-in Heydər Əliyev adına Akademiyasında kafedra rəisi təyin edilmişdi.

□ İ.MURADOV
Musavat.com

Amerikalı alımlar insan gözünün analogunu yaradılar

ABŞ-in Harvard Universitetinin Mühəndislik və tətbiqi elmlər məktəbinin alımları elektron idarəetməli süni göz yaratmağa müvəffəq olublar.

Bakalavrular imtahanın nəticələri haqqında məlumatı, həmçinin mobil operatorlar (Azercell, Bakcell, Nar) vasitəsilə “iş nömrəsi”ni 7727 nömrəsinə göndərmək də öyrənə bilərlər.

İmtahanda iştirakı nəzərdə tutulan 12387 bakalavrdan 146 nəfəri imtahana gəlməyib. İmtahanda en yüksək nəticə toplanılması mümkün olan 100 baldan 95 bal olub.

Qeyd olunub ki, müsabiqə şərtini ödəyən bakalavrular II mərhələyə (ixtisas fənləri üzrə bilişlərin qiymətləndirilməsi imtahanına) buraxılırlar. Bu bakalavrular 2018-ci il mayın 7-dən 17-dək olan müddətdə elektron erizələrinə daxil olaraq bitirdikləri bakalavr ixtisasına uyğun qəbul programını seçib təsdiq etməlidirlər. Magistraturaya qəbul imtahanının II mərhələsi iyunun 3-də keçiriləcək.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sıfariş edirsiniz, biz istədiyiniz üvnana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

AVCİYA regionlarda seçki tədbirlərini davam etdirir

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkıfəna Yardım Assosiasiyasının (AVCİYA) Seçki Qərargahı 11 aprel 2018-ci il tarixdə keçiriləcək prezident seçkisi ilə əlaqədar regionlarda tədbirləri davam etdirir. Musavat.com xəbər verir ki, AVCİYA Seçki Qərargahı Sabirabad, Şirvan, Salyan və Haçılqabul rayonlarından sonra Mingəçevir, Yevlax, Naftalan və Ağdaş rayonlarında seminarlar keçirir.

Tədbirlərdə AVCİYA Seçki Qərargahının rəhbəri, t.ü.f.d., dosent Mehərrəm Zülfüqarlı maruze ilə çıxış edib. Seçki Qərargahının rəhbəri tədbir iştirakçılarını AVCİYA Seçki Qərargahının Fəaliyyət Programı ilə tanış etdiğindən sonra müşahidəçilərə təlimlər keçib.

Tədbirlərdə həmçinin AVCİYA Seçki Qərargahının rəhbəri, t.ü.f.d., dosent Mehərrəm Zülfüqarlı maruze ilə çıxış edib. Seçki Qərargahının rəhbəri tədbir iştirakçılarını AVCİYA Seçki Qərargahının Fəaliyyət Programı ilə tanış etdiğindən sonra müşahidəçilərə təlimlər keçib.

AVCİYA Seçki Qərargahının rəhbəri, t.ü.f.d., dosent Mehərrəm Zülfüqarlı maruze ilə çıxış edib. Seçki Qərargahının rəhbəri tədbir iştirakçılarını AVCİYA Seçki Qərargahının Fəaliyyət Programı ilə tanış etdiğindən sonra müşahidəçilərə təlimlər keçib.

□ Musavat.com

Daşkəsəndə arvadını öldürən şəxs intihar edib

Dəskəsəndə arvadını qətlə yetirib, hadisə yerindən qaçan şəxs intihar edib.

“Report”un Qərb bürosunun məlumatına görə, Daşkəsən rayonunun Çanaqçı kənd sakini, 1978-ci il təvəlliüdü Qormaz Bağırov Gəncə şəhərinin Məhsəti qəsəbəsində yaşadığı evde özünü asaraq intihar edib.

Qeyd edək ki, fevralın 25-də Q.Bağırov vətəndaş nikahında yaşadığı, rayonun Əhmədli kənd sakini, 1975-ci il təvəlliüdü Abbasova Məhəmməd qızını qətlə yetirərək hadisə yerindən qaçıb. Hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları tərəfindən axtarılan Q.Bağırov yaşadığı evin həyətindəki yarımçıılığın özünü asaraq intihar edib.

Xocalı soyqırımının 26-ci ildönümü münasibətilə ölkə əhalisi Xətai rayonunda yerləşən "Ana harayı" abidəsinə ziyarət edib.

İlk olaraq abidəni prezident İlham Əliyev ziyarət edib, abidənin öününe əklik qoysdu. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva, baş nazir Artur Rasizade, Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev abidənin öününe gül dəstələri düzəldür.

el çekmeyib, onların da qulağını, burnunu kəsmişdilər. Ratsiyadan həla fevralın 14-də eşitmışdı ki, ermənilər hücumu hazırlaşırlar. Artıq 25-dən 26-na keçən gecə ağır artilleriyadan rayonu atəşə tutdular. Xocalıda qalıb, çıxa bilmeyib ölenlər də çok oldu. Onla-

bezi meyitləri sonradan tapdıq. Bu insanların çoxunu iri çaplı silahlardan atılan atəşə vurmaştılar. Eləsi vardi qolu, ayağı, bəzilərinin başı yox idi. Hamisının fotolarını çəkmışəm və bu gün de "Şamaxinka" deyilən yerdə olan muzeyimdə saxlayıram. Xocalıya

Xocalı soyqırımının 26-ci ildönümü - "Ana harayı" abidəsi önungə izdihəm yəsəndi

Faciənin canlı şahidi: "İnsanların başlarını, ayaqlarını kəsib, üzünün dərisini soymuşdular"

Daha sonra isə dövlət və hökumət nümayəndələri Xocalı qurbanlarının əziz ruhu qarşıında baş eydilər.

Ölkəmizdəki səfirliliklərinin nümayəndələri, ictimai sektor təmsilcileri, müxalifət partiyalarının nümayəndələri də abidəni ziyarət edənlərin arasında idi.

"Yeni Müsavat"ın əməkdaşı olaraq ərazide olduğumuz zaman müşahidə etdi ki, öten illərdən fərqli olaraq bu il xüsusi polis postları qurulub və izdihamın hərəkəti tənzimlənir. Öten illerde olduğu kimi metronun "Xətai" stansiyasından çıxıb, bir-başa abidə öününe getmek mümkün deyildi. Ziyarətçilər ayrılmış xüsusi yolla hərəkət edib, abidə öönüne gəldilər.

Tələbələr, müellimlər, sağ qalan Xocalı sakınları əllerinde üç-rəngli Azərbaycan bayrağı və ter qərenfillərlə abidənin önungə hərəkət edirdilər. Xocalı sakınları "Ana harayı"nın dörd bir tərefinə həkk edilmiş lövhələrdəki adları görüb özlərini saxlaya bilməyib hönkürdürlər. Həmin günün dəhşətlərinə göz yaşları içerisinde bir-birilərinə xatırladırlar. Söhbətimiz zamanı bildirdilər ki, ölkənin müxtəlif rayonlarında yaşamalarına baxmayaraq hər il 26 fevral tarixində abidə öönüne gəlib, yaxınlarının xatiresini yad edirlər.

Orada olduğumuz zaman hadisənin canlı şahidi, fotoqraf Əlövsət Qasımlı ilə də səhəbat etdi. Məlumat üçün qeyd edək ki, Əlövsət Qasımlı soyqırım hadisəsindən sonra Xocalıda olub, şəkillər çəkib, meyitlərin oradan çıxarılmasına iştirak edib.

Bu dəfə də "Ana harayı" abidəsinin öünü erməni vəhşiliyini eks etdirən fotosurlarla gəlmişdi. Ə. Qasımov bildirdi ki, hadisədən sonra Xocalıya gedən zaman dəhşətə gəlib: "Camaatı diri-dirisi ağaca bağlayıb yandırmışdır. Orada bir meyit gördüm, üzünün dərisini soymuşdular. Onun fotosunu da çəkmışəm, hazırlıq elimindədir. Qeyd edim ki, Ağdamda, Əsgəranda şəhid olanların hamisini Uzundərədə dəfn etdirdik. Hansının yiyəsi çıxdısa, həmin meyitləri qohumlarına təhlif verirdik. Ancaq eksəriyyətinin yiyəsi çıxmadi. Köməye gelən əsgərləri vururdular, onlar da şəhid olub ərazidə qalırdı. Həmin zaman orada fotoqraf kimi də fealiyyət göstərdim. 950-yə yaxın şəhid fotosu çəkmışəm. Hamile qadınların qarnını yarib, sağını çıxarımdılar, fotoslarında həmin dəh-

şəlli görüntüler de eks olunub. Biz ərazidən meyitləri çıxaran zaman dəhşətə gəldik. Ermənilər tamamilə vəhşilik edib, insanları qarşısına qötü yetirmişdilər. Hətta meyitlərdən belə

rın sayı heç kimə bəlli deyil. Bu gün qeyd olunan rəqəmlər üzde olurlardır. Bəs bizim Uzundərədə basdırıldığımız? Hadisə baş verdikdən 1 ay sonra da ərazidən meyitlər çıxdı. Elə ki, qar əridi,

qədər Qərbi Azərbaycandan gələn insanların borulara doldurub yandırdılar. Çok dəhşətli hal idi. Biz meyit çıxarmaq üçün əraziyə daxil olduğumuzda daha bir dəhşətli halın şahidi olmuşduk. Belə ki, yandırılan meyitlərin içərisində bir qız uşağı tapdıq. Onun üz-gözü yanmışdı. Sonradan öyrəndik ki, ermənilər ərazidə gedikləri zaman bu qız uşağının görüblər. Onun ağızına benzini töküb, od vurublar. İnsanlarımız çok dəhşətli anlar yaşayıblar".

Xocalı soyqırımının 26-ci ildönümü ilə bağlı Azərbaycan diaspor teşkilatları, millət vəkili, jurnalistlər xarici dövlətlərdə də çoxsaylı aksiyalar, tədbirlər keçiriblər.

Ölkənin müxtəlif dövlət və özəl qurumları tərəfindən də tədbirlər keçirilib.

Musavat.com xəber verir ki, Qərbi Kaspi Universitetinin nezdində fealiyyət göstərən Tətbiqi Politologiya Mərkəzinin tələbələri də faciə ilə bağlı həqiqətləri xarici vətəndaşlara çatdırmaq üçün layihələr hazırlayıblar. Layihələr barəsində daha detallı məlumat əldə etmək üçün biz də Qərbi Kaspi Universitetində olub, tələbələrin işləri ilə tanış olduk.

Tətbiqi Politologiya Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, mərkəzin Xocalı soyqırım ilə bağlı bir neçə təşəbbüsü var: "Bir təşəbbüsümüz "Xocalı soyqırımı sosial şəbəkələrdə"dir. Bu layihə çərçivəsində tələbələrimiz müxtəlif dillərdə, xaricdəki tələbələrə Xocalı soyqırımı haqqında məlumat verirlər. Layihə artıq bir həftədir ki, davam edir. İkinci təşəbbüsümüzü 26 fevralda keçirdi. Belə ki, şəhərin mərkəzində xarici turistlərə müxtəlif

Daşkəsəndə Xocalı soyqırımı qurbanları xatirəsi yad edildi

"Daşkəsəndə Xocalı faciəsinin 26-ci ildönümü ilə bağlı ümumrayon anım tədbiri rayon ictimaiyyəti feallarının iştirakı ilə icra hakimiyyətinin iclas zalında keçirildi".

Bununla bağlı Daşkəsən Rayon icra Hakimiyyətindən musavat.com-a verilen məlumatda bildirilir.

Tədbir Xocalı şəhidlərinin, o cümlədən torpaqlarımızın ərazi bütövülüyü uğrunda canlarından keçmiş qəhrəman Vətən övladlarının əziz xatirəsinin bir dəqiqəlik süxutla yad edilməsi ilə başlayıb.

Daha sonra Daşkəsən Rayon icra Hakimiyyətinin başçısı Əhəd Abiyev anım tədbirində çıxış edib.

O, çıxışında deyib ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni təcavüzkarları Azərbaycanın Xocalı şəhərində bəşəriyyət tarixində ən qanlı facielerlə bir sıradə duran soyqırım törediblər. "Erməni silahlı birləşmələri keçmiş SSRİ-yə maxsus olan və o dövrə Dağlıq Qarabağın Xankəndi şəhərində yerləşən 366-ci alayın bilavasitə Kōməkləyi ilə yeddi min nəfər qədər azərbaycanlı əhalinin yaşadığı Xocalı şəhərində 5 istiqamətdən hückum etdilər. Xocalı faciəsi XX əsrin dəhşətli soyqırım hadisəsi və beynəlxalq cinayət kimi təsdiq olunub... Coxsayıları tarixi sənədlər şəhərlik edir ki, 1905-1907, 1918-1920, 1948-1953-cü illərdə Qafqazda öz tarixi ərazilərdən etnik təmizləmə və soyqırım siyasetinə məruz qalan yüz minlərlə azərbaycanlı küləvi surətdə qötü yetirilmiş və öz dədə-baba torpaqlarından didərgin salınıblar... Xocalı soyqırımına ilk dəfə siyasi-hüquqi qiyamı Ulu Önderimiz Heydər Əliyev verib. Ölkə prezidenti, Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı çox hörməti cənab İlham Əliyevin apardığı uğurlu xarici siyaset sayesində hazırda bu soyqımı töredən əlin ifşa olunması və beynəlxalq ictimaiyyətin məlumatlandırılmasına Azərbaycanın xarici siyasetinin əsas istiqamətlərindən biri kimi müyyənəşdirilmişdir. Xocalı həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, beynəlxalq aləmdə yayılması, eləcə də bu soyqırıma obyektiv qiyamet verməsi istiqamətində davamlı olaraq iş aparılır. Bu baxımdan Heydər Əliyev Fondu, xüsusilə onun prezidenti, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti çox hörməti Mehriban xanım Əliyevanın gördüyü işlər olduqca təqdirləyişdir. Belə ki, fond bəşəriyyətin ən böyük faciələrindən olan Xocalı soyqırımı haqqında faktların dünyaya çatdırılması istiqamətində çox sistemli və ardıcıl fealiyyət göstərir.

Heydər Əliyev Fondunda vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə ayrı-ayrı ölkələrdə təşkil edilən və faciənin həqiqətlərinin yayılmasına yönəlmüş "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampanyası da Xocalı soyqırımının beynəlxalq aləmdə tənidiləşdirilən istiqamətində işləri daha da sürətləndirib, səmərəsini artırıb, xalqımızın başına gətirilən bu faciəni və Ermənistanın işgalçi dövlət olduğunun dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında çox mühüm rol oynayıb".

zim verdiyimiz bukletlərdən məlumat toplasalar, döndükdən sonra öz yaxınlarına, qohumlarına bu günə bağlı məlumat verəcəklər. Əsas məqsədimiz budur.

Qeyd edək ki, Xocalı soyqırımı nəticəsində 63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i qoca və qarşı olmaqla, 613 Xocalı sakini qötü yetirilib, 8 ailə tamamilə məhv edilib. 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib. Düşmən gülləsindən 76-sı uşaq olmaqla, 487 nəfər yaralanıb. 1275 nəfər esir götürüllər. Əsir götürülənlərdən 150 nəfərinin, o cümlədən 68 qadın və 26 uşaqın taleyi bu gündək məlumat deyil.

■ **Əli RAIS**
Fotolar müəllifindir

11 apreldə Azərbaycanda keçiriləcək növbədən kənar prezident seçkiləri ile bağlı imzatoplama kampaniyası davam edir. Hakim Yeni Azərbaycan Partiyası artıq günlər öncədən 50 min imza toplayaraq, Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim edib. Seçki hazırlığı və digər məsələlərlə bağlı YAP-in icraçı katibinin müavini, deputat Siyavuş Novruzovla səhət etdi.

- *Siyavuş müəllim, hazırda hakim partiyanın seçki hazırlığı necə gedir?*

- Seçkilərlə bağlı, seçki qanunvericiliyinin teleblərinə uyğun olaraq, partiyamız verilmiş təqvim planına uyğun öz addımlarını atır. Buna qədər də biz seçkiyə hazırlıqlarılarını görmüşük. Bu istiqamətdə işlərimiz davam edir. Bilirsiniz ki, Yeni Azərbaycan Partiyası imzaları toplayıb və digər müvafiq sənədlərlə birlikdə MSK-ya təqdim edib. Hazırda imzalar baxılır. Müyyən olmuş qanunvericiliyin müddətinə görə MSK öz rəyini qeyd edəcək. Biz bu mərhələdə olan bütün işlərimizi başa çatdırımızıq. Növbəti mərhələ təbliğat-təşviqat mərhəlesi hazırlıqlarıdır. Namızədimiz tam qeydiyyatdan keçdiyindən sonra hər daire və məntəqəyə bir nəfər məşvərət səs hüquqları üzv, bir nəfər də müşahidəçi təyin etmək səlahiyyətimiz var. Bildiğiniz kimi, Azərbaycanda 5 minden yuxarı məntəqə, 125 daire var. Təbliğatçılarımız iki qrupa bölündür, yerli və mərkəzdən gedəcək təbliğatçılar. Bunlarla bağlı da arṭıq hazırlıqları görürlər. Çalışacaqçı ki, təbliğat bütün növlərindən istifadə edək. Çox yüksək səviyyədə təbliğat-təşviqat kampaniyasını başa çatdıracaqıq.

- *İmzatoplama mərhələsini çox qısa müddətdə başa çatdırınız, amma digər iddialar bu mərhələnin çox ağır keçidiyindən şikayətlənlər, hətta toplaya bilməmə ehtimallarından da söz açırlar...*

- Partiyamızın 700 mindençox üzvü var. Hər daire üzrə Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvlərinin sayı minlərlədir. Hələ təessübkeşlər və tərəfdarları demirəm. Biz bir milyon da imza toplaya bilərdik, lakin qanunvericiliyə uyğun olaraq, hər bir namızəd üçün bərabər şərait yaradı. 45 min imza vərəqəsi hər bir namızədə verilir. 900 vərəq imzani bir neçə günün içərisində topladıq. Elə dairenin ərazisi var idi ki, yarım günün içərisində imzalar toplanıb çatdırıldı. Seçki üzrə mütəxəssislərimiz yetişib. Onlar aktiv şəkildə bu prosedurani bilirlər. Bu prosesdə 900 nəfər iştirak etdi, yəni hər biri bir imza vərəqəsi götürdü və təhvıl verdi. Onlara biz çıxarışlar verdik ki, harada imza toplaya, kimlərdən imza ala bilərlər, bu hansı formada olmalıdır. Burada nələrə fikir vermələrini də göstərdik. Bu mərhələ Yeni Azərbaycan Partiyası üçün adı bir haldır. Hər siyasi partiya üçün əslində bu belə olmalıdır. Siyasi partiyanın əsas funksiyalarından biri də seçkilərdə iştirak etmek, namızad irəli sürməkdir. Azərbaycanda beş milyondan artıq seçici var. O seçicilərin cüzi hissəsinin, yəni 40 mininin imzası tələb olunur. Prezidentliyə iddiaçı olan hər bir şəxs ilk növbədə, bu imzaları toplamalıdır. Bunun üçün də hər bir namızədə bərabər şe-

rait yaradılıb. 40 min imza 60 dairədən ən azı 50 imzadan az olmamaq şərti ilə yiğilməlidir. Seçkiyə 30 gün qalmışa qədər imzalar toplanıb müvafiq sənədlərlə birlikdə MSK-ya təqdim olunmalıdır. Bu da elə qısa zaman deyil. Hər kəs şahiddir ki, bu günləri imza toplayan bir nəfər qarşı belə təzyiq yoxdur. Tam sərbəstlikdir, istenilən adam istenilən yerdən o imzaları toplaya bilər.

- *Neca dütünürsünüz, iddiasını irəli sürenlər bu mərhələnin öhdəsindən gəlib, na-*

neçə siyasi partiya daxil oldu. 1998-ci ildən bu yana nə Müsavat, nə də AXCP ümumilikdə, prezident seçkilərində iştirak etməyiblər. Bunun da səbəbləri bəlli dir, onlar məğlub olacaqlarını əvvəlcədən bilirlər. Sosial bazalarının, elektoratlarının olmadığını görübərlər. Bu baxımdan iştirakdan intinta edirlər. Dünya təcrübəsində adətən belə görürük, seçkilərde bir dəfə məğlub olan namızədi sonrakı seçkilərde başqası əvəzleyir, yəni yeni bir şəxsin namızədləyi

xub iştirak etmirsə, bu da onun öz işidir. Yaxud kimse erməni lobbisinin və xarici qüvvələrin təhribi ilə fealiyyət göstərirsə, onlar insanlar üçün bəlli dirler.

- *Maraqlıdır ki, seçkiönçəsi mitinqlər daha çox boykotçular, yaxud seçkilərdə iştirakdan intinta edənlər tərəfindən keçiriləcək. Adətən belə aksiyalar iştirakçılar tərəfindən olur...*

- Onlar hava şəraiti ilə oturub durublar. Bunlar özlərinə tərəfdarlığını yığırılar. Hava proqnozu ilə işləyirlər. Hava soyuq və

lətsiz şəkildə ayrı-ayrı dövlətlərin, müxtəlif lobbilərin təhribi ilə seçki haqqında düzgün olmayan informasiya verməklə təzyiq metodunu kimi bundan istifadə edirlər.

Azərbaycanın təbii sərvətindən beharələnmək istəyənlər var. Bu seçkilərdə də təbii ki, bu qüvvələr çalışacaqlar öz çırkıni niyyətlərini həyata keçirsinlər. Müxtəlif reylər formalasdırmağa cəhdler olacaq. Amma "elin gözü tərəzidir". Ona görə də onların verdikləri rəylərin önəmi yoxdur, əsas seçim xalqındır.

- *Seçkidən sonrakı Azərbay-*

keçirilməsi zərurəti yaranacaqsa, o zaman öncəliklə konstitusiyada dəyişikliklər olmalıdır. Bu dəyişiklik işa yalnız referenduma mümkündür.

- *Siz demək istədiniz ki, yeni seçiləcək prezidentin parlamenti buraxmaq səlahiyyəti yoxdur?*

- Bəli, belə bir səlahiyyət yoxdur. Parlament bir neçə halda buraxıla biler ki, bu da son referendumda göstəriləbilər.

- *Son günlərdə amnistiyən qəbulu ilə bağlı parlamentdə verdiyiniz təkliflə daha çox gündəmədəsiniz. Sizin əvvəl siyasi məhbəbus ifadəsi işlədib, ardınca siyasi məhbəbusların Azərbaycanda olmadığı barədə fikirləriniz geniş müzakirələrə səbəb olub...*

- Bele bir ifadə işlətməmişəm. Mətbuat səhv vermİŞİD. Mən orada bu cür ifadə etmişəm ki, bu gün Azərbaycanı istəməyən qüvvələr, ayrı-ayrı beynəlxalq təşkilatlar ölkəmiz-

"Müxalifət hava proqnozu ilə işləyir"

Siyavuş Novruzov: "YAP-in namızədinin nəinki ölkə daxilində, xaricdə belə alternativi yoxdur"

"Prezidentin parlamenti buraxmaq səlahiyyəti yoxdur"

mizəd ola biləcəklər?

- Ayri-ayri ölkələrdə bir sıra təcrübələr var. Bu bizim qanunvericilikdə də var. Namızədlər seçkilərlə məşğul olan firmalarla müqavilə bağlayırlar. Əger iddiaçıının siyasi təşkilati yoxdursa, sosial bazası elektorat cəhətdən zəifdir, müqavilə əsasında bu firmalar imzatoplamada kömək edirlər. Bu da müyyəyen pul müqabilində olur. Əger siyasi təşkilat varsa, o zaman bu təşkilat bütünlükle sefərber olmalıdır ki, namızədinə lazım olan imzaları yığın, digər proseduraları həyata keçirsin. Açıq hələ rast gelməmiş ki, hansısa hüquqi bir şəxslə müqavilə bağlanınsın və belə imzaları toplanınsın. Amma bütün hallarda bu cür mexanizm fəaliyyət göstərir.

- *Qeydə alınıb-alınmayıacaqları malum olmasa da, kağız üzərində iddiaçı olanlardan hakimiyət ciddi rəqib görürsünüz?*

- YAP-in namızədinin nəinki ölkə daxilində, xaricdə belə alternativi yoxdur. Cənab prezident tərəfindən görülən işlər, atılan addımlar, Azərbaycanın qısa müddət inkişaf və digər bu kimi ortada reallıqlar var. İnsanlar real işə səs verirlər. İndi hər bir insan özünü bu proseslərdə sinayır.

- *Müxalif qurumlardan seçkiləri boykot edənlər elə də az olmadı. Bunun seçkilərə ciddi təsiri olacaqmı?*

- Belə təşkilatlar kifayət qədər olmadılar. Bir neçə partiya seçkilərdə iştirakdan intinta etdi. Boykot tamam başqa bir anlayışdır. Boykotda insanlar yiğisir, böyük tədbirlər keçirilir, etirazlar olur. Buraya, sadəcə olaraq, xaricdən maliyyə alan bir

irəli sürürlər. Amma bunlarda namızəd qılıqlı var. Bir nəfər uduzur, yenə də arxa-arxaya onun namızədiyini irəli sürür. Bir dəfə Isa Qəmərin namızədiyi 2003-cü ildə irəli sürüldü, ondan sonra onun üzərində ilib, qalıqlar. Isa Qəmər 2003-cü ildə seçki marafonunda uduzdu. O, tez-tez Amerikanadan misal gətirir. Unutmayaq ki, Albert Qor ilə Corc Buşun seçimində Qor cüzi səsələrələrə uduzmasına baxmayaq, növbəti seçkilərdə onun namızədiyini irəli sürmədilər. Bu təcrübələr onlar özərnəməlidirlər. İster Müsavatda, isterse də AXCP-nin daxilində elə bir şəxs yoxdur ki, onun namızədiyini daxilin özü dəstəkləsin, hələ kənarı belə demirəm. Biz Müsavatın son qurultayında çox şəylerin şahidi olduq. Hansı biabırıcılıqlar, saxtakarlıqların olduğunu sadalamağa gərək gərəm. AXCP-də də hər şey aydınlaşdır. Kim Əli Kərimliyə qarşı demokratik fikir söyleyirse, o, dərhal qeyri-qanuni olaraq partiyadan uzaqlaşdırılır. Bu da antiderəmətliyən bir nümunəsidir. Bu baxımdan onların özlərinin daxillərində bir vahidlik yoxdur. Daxillərində edəlatlı bir seçki keçirə bilərlərse, edəlatlı mühit yaratmırlarsa, bu qlobal seçkilər nə edə bilərlər? Bu gün Azərbaycanda namızədiyini vərə biləcək onlara partiya sədri var ki, hər birinin hörməti və nüfuzu onlardan qat-qat üstündür. Burada müxalifət, mərkəzçi, sosialyönlü olanlar var. Ona görə də bunlar iştirak etmirlər deyə seçkilərə hansısa bir təsirlərin olacaqını demək düzgün deyil. Kim istəyirse, buna yoxsun iştirak etsin. Kimse qor-

ya isti oldu mitinqlər dayanır. Bunlar hava normal olsun mitinqlər keçirək düşüncəsindədir. Sərbəst toplaşma azadlığını həyata keçirmək üçün istənilən şərait yaradılıb. Bu şəraitə baxmayaq, il ərzində bunlar cəmi iki mitinq təşkil edə bilirlər. O mitinqlərdə də qohum-əqrabələri iştirak edirlər. Demək mümkün olmur ki, onlar hansıa əqidənin daşıyıcılarından. Orada islamçı da, milletçi də, işsiz də, banka borcu olan də var. Ora hər bir arzu-isteklərə gelir. Əqidə ilə olan mitinq keçirilmər. Bunların sərbəst toplaşmalarına heç kim qoşulmur, çünki bunlara inanımlırlar.

- *Seçkiönçəsi keçiriləcək mitinqlər beynəlxalq qurumlar Azərbaycana qarşı əllərinə fərsat verə bilərmi?*

- Bütün beynəlxalq təşkilatlar seçkilər müşahidə etmək üçün dəvət olunub. Gəlib istənilən yerdə öz müşahidələrini aparsınlar. Kim seçkidə iştirak edir, yaxud etmir, bunlar bizim üçün üçüncü dərəcəlidir. Beynəlxalq təşkilatlar obyektiv olsalar, görərlər ki, hər cür şərait yaradılıb.

- *Martin 1-də REAL sədri İlqar Məmmədova bağlı Avropa Məhkəməsi tərəfindən Azərbaycana göndərilen sorğuya cavab verilməsi üçün qoyulan vaxt bitir. Cavab verilməsə, Avropa Şurası başda olmaqla beynəlxalq qurumlar seçkiönçəsi bu faktordan yararlanıb bilərlər?*

- Müyyəyen behanelər var ki, hər zaman bundan istifadə edirlər. Daim Azərbaycanda ədalətli, demokratik seçkilər keçirilib. Dünya ölkələrinin təcrübəsindən görünsə ki, onların heç biri Azərbaycan qədər demokratik seçki keçirməyiblər. Lakin eda-

"Kim seçkidə iştirak edir, yaxud etmir, bunlar bizim üçün üçüncü dərəcəlidir"

canı necə görürsünüz? İqtidarda ciddi kadr dəyişikliklərinin olacağının deyilir...

- İnşallah, seçki keçirək, ondan sonra bu barədə danişəməm. Kim həbs olunmayıb. Kimin hansı partiyasının üzvü olmayaq, hər bir şərait yaradılıb.

- *Bu ilin payızında növbədən kənar parlament seçkilərinin keçiriləcəyi barədə iddialar səslənir. Azərbaycan gələn il növbədən kənar parlamentin seçkiönçəsi olacaqmı?*

- Hər bir deputat təklifi var. Bununla əlaqədar da yəqin ki, hər hansı bir addımlar atılacaq. Yaxılarda bilirlər ki, cəzaların yüngülləşdirilməsi ilə bağlı bir addim atıldı. Bu, 1500-dən artıq insanı əhatə edir. Mart ayında əvvəl gözlənilir. Yəqin ki, Cümhuriyyətin yüz illiyi və ümummilli liderin 95 illiyi ilə bağlı da hər hənsi bir addımlar atılacaq.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

A prelin 11-də keçiriləcək növbədən kənar prezident seçkisine hazırlıqlar davam edir. Artıq prezidentliyə namizədliyini irəli sürənlərin sayı 15-ə çatıb. Hazırda əksər iddiacılar prosesin imzatoplama mərhələsindədirler.

Onların bəziləri bir həftədən artıqdır imzatoplama kampaniyasına başlasalar da, oxları cəmi iki gündür prosesə start veriblər. Məsələn, VİP-in namizədi Əli Əliyevin imzatoplama kampaniyası fevralın 25-dən başlayıb. Bu barədə "Yeni Məsələ" açıqlamasında Əli Əliyev bildirdi ki, fevralın 25-də saat 12-də imza vərəqələri mərkəzi qərargahda getirilib, saat 18:00-a qədər vərəqələrin yarısından çoxu yerlərə göndərilib. Fevralın 26-da isə bir qismi yerlərə göndərilib: "Son müddətin Martin 12-si olğunu nəzəre alsaq, zaman əlbətə ki, məhduddur. Bununla belə, fikrimcə, çatdıracaq. Çətin de olsa, bunu etməliyik. Hər halda, rayon və dairə təşkilat rəhbərləri öhdəlik götürüb. Çatdırımlıq. Mart ayının 5-6-sına qədər vərəqələr mərkəzi qərargahda qayitmalıdır".

Əli Əliyev qeyd etdi ki, imza toplama üçün əməkdaşlıq münasibətlərində olduqları siyasi təşkilatlara kömək üçün müraaciət etməyib: "Özümüz imzalar toplamağı düşünürük. Öhdəsindən gələcəyik. Partiyadan kənar dostlarımız da köməkləri ni təklif ediblər. Çətinliyimiz olmamalıdır. Müşkülüümüz çıxarsa, yaxınlardan dəstək istəməyi də eib bilmirik. İnşallah, Martin ilk günlərində ilkin mənzərə yaranacaq".

Namizədlər sırasında seçkiye on gec qatılan isə ADP sədri Sədər Cəlaloğludur. Bu səbəbdən onun da namizədliyi üçün tələb olunan imzaların toplanması işinə cəmi iki gündür start verilib. ADP Mərkəzi Seçki Qərargahindən verilən məlumatata görə, imzatoplama kampaniyasına böyük maraq müşahidə olunur. Partiyanın üzv və tərəfdarları, ADP-yə simpatiyası olan ziyanlılar bu kampaniyada iştirak etmək üçün müraciət edirlər. İmzatoplama kampaniyasında həmçinin ADP ilə ənənəvi əməkdaşlıq edən partiyalar da

iştirak edəcək.

"Cəbhəçilər" Təşəbbüs qrupunun namizədi Razi Nurullayevin imzatoplama kampaniyası isə bir heftədir davam edir. Seçki qərargahının rəhbəri Rafiq Daşdəmirlər məlumat verib ki, bəzə bölgələrdə müdaxilələr və maneələr olsa da, kampaniya uğurla davam edir: "İmzatoplama kampaniyası 80 seçki dairesini əhatə edir. Seçki Məcəlləsinə əsasən, 60 dairədən minimum 50 imza olmaq şərti ilə

dırəq. Bu da yaxın zamanda baş tutacaq. Bəzə bölgələrdə müdaxilələr və maneələr olsa da, kampaniya uğurla davam edir. Yaxın günlərdə 45 min imzani yekunlaşdırıb MSK-yə təqdim edəcəyik. Ümidvaram ki, imzatoplama kampaniyası uğurla başa çatacaq və biz növbəti mərhələyə qədəm qoymaçaq".

Növbədən kənar seçkiyə Azərbaycanın milli qəhrəmanları da münasibət bildirib. Modern.az-a açıqlamasında Milli

kim deyə bilərəm ki, qanı qanla yumağa hazırlıq. Biz o hadisələrin içinde olmuş adamlarıq. Ona görə də Qarabağ boyda problemi olan ölkənin müxalifəti əks qütbədə dayanmamışdır. Şükürler olsun ki, bu məsələnin həll olunmasına doğru iş gedir".

Milli Qəhrəman Məhəmməd Həsənov isə milli qəhrəmanların bir araya gəlməsində danışır: "Xalqımız 11 aprelde baş tutacaq seçkiləri çox yüksək dəyərləndirir. Bu gün-

Onu əfv eləmək olarmı?

Zahid SƏFƏROĞLU
 zsafaroglu@gmail.com

Bir həftə idi ki, qəzetimiz və saytımızda akademik Ziya Bünyadovun qatillərindən birinin - Nizami Nağıyevin silsile müsahibəsi gedirdi. Yəqin ki, çoxları oxuyub. Ömürlük dustaq müsahibənin sonunda bəzə maraqlı etiraflar da edib.

Məsələn, deyib "cahil olmuşuq, bilməmişik, bizi tora salıblar". Ardınca peşmanlıq hissi keçirək, mərhum Ziya Bünyadovun ailəsindən, xanımından üzr isteyib və ölkə rəhbərindən bağışlanma, əfv diləyib - ömürlük cəzanın müddətli həbslə əvəzlənməsi isteyib.

Müsahibə boyu bu qəbildən başqa etiraflar da edilib...

*****

Əvvəla, bir daha əmin olursan ki, doğrudan da əksər bələlərin kökündə cahillik, nadanlıq dayanır - buna söz yox. Elə gözümüzün önündə xalqlara, bölgəyə gətirdiyi bələləri hələ də bitib-tükənməyən İŞİD fəlakəti görə deyilmə? Ən qorxuluşu da bəşər övladının nadanlığı, cahilliyyidir.

Şübhəsiz ki, Allahın tövbə qapıları həmişə açıqdır. Son söz də O-nun olacaq təbii ki. Yerdə isə ölkə prezidentindən asılı olacaq ki, Nizami Nağıyev mərhamətə layiq bilinəcək ya yox?

Bu mənada etiraf, tövbə də vaxtında, kiminsə həyatına qəsd etməmişdən, canına qiymamışdan qabaq edilsə, yaxşı olar.

Ziya Bünyadov isə gerçəkdən də sıradan biri deyildi, millətin qaymaqlarından idı, milli genofondumuzun sanballı sərvəti, böyük tarixçi-alim, ziyali idi, ermənilərin başına pul qoymuları və öz adını hələ sağlığında "Qızıl fond"umuza yazmış əvəzsiz şəxs idi.

Akademik, şərqşünas, araşdırmaçı Ziya Bünyadov üstəlik, müqəddəs Qurani-Kərimin mükəmməl tərcüməçilərindən idı. Yeni həm də ümmət üçün bir maarifçi missiyası daşıyırdı. Bu üzdən onu qətlə yemirmək həm də günah əməl sayılı bilər. "Alim öldü, aləm öldü" buyurub ezziz İslam peyğəmbəri (s).

Bələ şəxsiyyətlər bəlkə heç 100 ildə bir dəfə doğulmur. Bize, millətə Ziya Bünyadovun həyatda qalması sözsüz ki, həm də Qarabağ məsələsinə görə hava-su kimi lazım idi. Təsadüfi deyil ki, onun ölümüne ən çox sevinən mənfur ermənilər oldu.

Yeri gəlmışkən, qətlin üstü 1-2 il tez açılsayıdı, bizi müsahibə verən Nizami Nağıyev indi həyatda yox idi. Çünkü o vaxt ölüm hökmü qüvvədə idi, Azərbaycan Avropa Şurasına üzv olmamışdı. Odur ki, indi aldığı nəfəsə görə o, ilk növbədə Avropa Şurasına minnətdar olmalıdır...

*****

Sözsüz ki, cinayətə görə cəzanın bir hədəfi cina-yətkarı isləh eleməkdir, digəri - belə ağır kriminal olayları önleməkdir, yerdə qalanlara iibrət verməkdir, ictimai tərbiyədir.

Lakin cəza xüsusən də o vaxt effektli olur ki, cina-yətin sıfarişçisi, sponsoru da dəmir barmaqlıqlar arasında salınsın, haqq etdiyi məhbus aqibəti yaşasın.

Bir de əlbətə ki, cəza cinayətə adekvat olmalı, məhkumun ictimai təhlükəliliyi nəzərə alınmalıdır. Əks təqdirdə, islahdan, ictimai tərbiyədən səhbat gedə bilməz. Məşhur bir deyim var: "Dövlət o vaxt sarsıslı ki, günahsız həbsdə yatır, cinayətkar isə azadlıqda gəzir".

Bütün hallarda son söz əlbətə ki, dövlətin və onun başında duran şəxsin mərhamətinə, ədalətinə, verəcəyi qərara gedib dırənir.

Nizami Nağıyevin səmimi etirafları nəzərə alınacaqmı, ömürlük cəzası müddətli həbslə əvəzlənəcəkmi? Gözləyək.

Milli qəhrəmanlar İlham Əliyevi dəstəklədi

Seçki prosesi ilə bağlı son xəbərlər; prezidentliyə namizədliyini verənlərin imza toplamaq üçün iki həftəsi qaldı

Keçirilməli olan imzatoplama kampaniyası uğurla davam edir. Çalışırq ki, daha çox seçki dairəsini əhatə edək. Ona görə də 80 dairə əhatəsindən imzatoplama kampaniyamız davam edir. Yaxın günlər ərzində kampaniyani yekunlaşdırmaq planlaşdırırıq. Əsasən əyalətlər üzrə imza vərəqələrimiz qalır. Nümayəndələrimiz həmin imza vərəqələrini Razi Nurullayevin seçki qərargahına çatdırımlıdır ki, kampaniyani yekunlaş-

lərə milli qəhrəmanlar bir araya toplasdı. Hamımız bir yerda bəyanat verdik. Həmişə bir yerdə olmuşuq. Bundan sonra da olacaq. Hətta martda yənə bir araya geləb növbəti bəyanat verəcəyik. Tək əldən səs çıxmaz. Ona görə də bizim bir araya gəlmeyimiz yaxşı təşəbbüsdür. Seçki öncəsi də bir yerde olmağımız çox yaxşı haldır".

Milli Qəhrəman Vahid Quiliyev isə sekilərdən sonra gözləntiləri böyüdü: "11 aprelde keçiriləcək seçimlərdə Milli Qəhrəman olaraq gözləntilərimiz böyüdü. Ona görə ki, bizim ən böyük probleminim Qarabağdır. Qarabağ biz təkbaşına da azad edə bilərik. Sadəcə, Ermənistən arxasında Rusiya dayanıb, işgalçi dövlətə yardımalar edir. Seçkilərin aprelde keçirilməsi daha məqsədə uyğundur. Ümid edirik ki, hər şey xalqımızın və dövlətimizin xeyrinə olacaq".

□ Eltibar SEYİDAĞA,
 "Yeni Məsələ"

Parlementin növbəti iclasının vaxtı və gündəliyi məlum olub

Milli Məclisin növbəti iclası martın 6-da keçiriləcək. AP Aşərinə görə, arxivdə iclasın gündəliyi də məlumatdır.

Gündəliyə 24 məsələ daxil edilib.

Gündəlikdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının "Beynəlxalq müqavilələrdə elektron kommunikasiyaların istifadəsinə dair Konvensiya"nın qoşulmaq haqqında, "İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (ombudsman) haqqında Konstitusiya qanununda dəyişiklik edilməsi, Seçki Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi, "Fövqələdə hallar orqanlarında xidmətkeçmə haqqında" qanunda dəyişikliklər edilməsi, "Ya-

edilmesi, "Migrasiya orqanlarında qulluq keçmə haqqında" qanunda dəyişikliklər edilməsi, "Əsasname"də dəyişiklik edilməsi, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi, "Məh-

qında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələri var.

Bundan əlavə, "Yaşlılıqların mühafizəsi haqqında", "Sosial siyorta haqqında" qanunda, "Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında" qanunda, "Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında" qanunda, "Milli Məclis deputatının statusu haqqında" qanunda, "Sosial müavinətlər haqqında", "Mənzil fondunun özəlləşdirilməsi haqqında" qanunda, "Dövlət rüsumu haqqında" qanunda, Ticaret Gəmiciyi, Şəhərsalma və Tikinti, Cina-yət, İnzibati Xətalar Məcəllələrində dəyişikliklər edilməsi teklif edilir.

"Əlet azad iqtisadi zona-si haqqında" və "Məcburi dövlət sosial siyorta sahəsində borcların tənzimlənməsi haqqında" qanun layihələri da iclasın gündəliyində yer alıb.

Azerbaycan hökumətinin 11 apreldə keçiriləcək növbədən kənar prezident seçimləri ərəfəsində və ondan sonrakı qısa müddət ərzində siyasi məhbus məsələsini tamamilə həll edəcəyi barədə məlumatlar var. Xəbərdə qeyd edilir ki, iqtidár əslində bunu problem kimi deyil, iddia kimi qəbul edir. Amma onun da fərqlindədir ki, beynəlxalq təşkilatlar onla- rı təqdim edim edilmiş siyahılar üzrə davamlı olaraq Azərbayca- na təzyiqlər göstərməyə çalışırlar. İddia edilir ki, iqtidár qısa zaman kəsiyində siyasi məhbuslarsız bir dönmə başlamaq siyaseti həyata keçirəcək.

Hökumətin mart ayında - seçkiöncəsi veriləcəyi anons edilən geniş əfv sərəncamı və may ayında qəbul ediləcəyi gözlənilən amnistiya aktı ilə bu problemi aradan qaldırmaq və Avropa ilə münasibətləri tamam yaxşılaşdırmaq niyyətin- də olduğu iddia edilir.

“Siyasi məhbəuslarsız Azərbaycan” dönəmində bütün sahələrdə müsbət yönədə ciddi dəyişikliklərin olacağı da vurulanır.

Milli Dirçəliş Hərəkatı Parti-yasının sədri, deputat, keçmiş siyasi məhbus Fərəc Quliyev bildirdi ki, Azərbaycanda sırf siyasi fəaliyyətlə bağlı həbs edilən səxslər yoxdur: "Mənim caq: Kimlər elini bərənə ver- memək üçün müxtəlif kateqoriyalardan olan, bizim QHT-lərin beynəlxalq təşkilatlara siyasi məhbus adı ilə təqdim etdikləri məhbusların azad edilməsi gözlənilir".

cənub şəxslər yoxdu. Mənim həbs edildiyim dönmən tamam fərqli idi. Mənim və Arif Paşayevin o dönmədə azadlıq buraxılması üçün bir milyondan artıq imza toplanmışdı. Amma indi istər jurnalist, istərsə də başqa sahələrdən olsunlar, konkret ittihamlarla həbs olunublar. Bey- güzülməm :
İnsan Haqları üzrə Birgə İşçi Qrupunun üzvü Novella Cəfəroğlu qeyd etdi ki, "Siyasi məhbuslarsız Azərbaycan" ideyası çox gözəldir: "Biz Avropaşa çox gedirik, hər dəfə də bizə siyasi məhbuslarla bağlı suallar verirlər. Siyasi məh-

nəlxalq qurumlardan siyasi
məhbus kimi təqdim olunan
şəxslər var. Bu da abnormal hal
yaratdır. Belə şəxslərin yarat-
dıqları əngəlləri aradan qaldır-
maq üçün onların azad edilmə-
si normal hal olacaq. Parla-
mentin sonuncu iclasında da
anons oldu ki, geniş bir əvvəl ola-
caq. Hətta spiker də bu barədə

çaq. Nostaların şöbiyeti de bu baroçca
danişdı. Bu baxımdan verilecek
əfv və qəbul olunacaq amnistiya
az adama şamil olunmaya-
caq. Kiminsə əlinə bəhanə ver-
məmək üçün müxtəlif kateqori-
yalardan olan, bizim QHT-lərin
beynəlxalq təşkilatlara siyasi
mehbus adı ilə təqdim etdikləri
mehbusların azad edilməsi
qözlənilir".

İnsan Haqları üzrə Birgə İşçi Qrupunun üzvü Novella Cəfəroğlu qeyd etdi ki, "Siyasi məhbuslarsız Azərbaycan" ideyası çox gözəldir: "Biz Avropaçaya çox gedirik, hər dəfə də bize siyasi mehbusrularla bağlı suallar verirlər. Siyasi məh-

Færøer Quliyew

Novella Cəfəroğlu

buslarsız dövlət olduqda, Dağlıq Qarabağ məsələsini bizler daha ciddi şəkildə qaldırıbile- rik. Bu, bizim üçün "yaşış işiq"dir. Hər dəfə biza Ermənistən ve Gürcüstəndən olanla-

deyirlər ki, sizlərdə siyasi məhbuslar var. Halbuki onlarda da var, sadəcə, üzə çıxarmırlar. Prezident seçkisindən sonra siyasi məhbus problemini tamam aradan qaldırsaq, Azərbaycan üçün Avropa İttifaqı arasında hazırda gedən danişqların nəticəsi tezliklə olar və saziş imzalanar. Daha sonra isə Al-ye girməyə bir addim qalar. Bunların olacağına inanırıq. Uzun illərdir bu işlərlə məşğuluq, inamla insanları azad etdiririk. Doğrudur, azad etdiriklərimizin bəziləri ölkədə qalıb normal fəaliyyətə məşğul olurlar, amma bəziləri de xəri-

cə qəcib hakimiyəti söyür. Lakin əslində səni, məni və başqalarını söyürlər. Biz bütün mehbusların müdafiəsinə qalxırıq. Vaxtılıq 716 nəfərlik siyahı var idi. O zaman həmin siyasi məhbusları azad edib, Avropa Şurasına daxil olduq, indi də addım atıb Avropa İttifaqı ilə saziş imzalayacağımıza inanıram. Əslində bütün dövlətlərdə siyasi məhbuslar var, sadəcə, Azərbaycana qarşı bir qərəzli yanaşma mövcuddur. Biz bu bəhanələri onların elindən almışıv".

Cavanşır ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

"Vashingtonda da bilirlər ki, Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq Rusiyadan asılı deyil"

Politoloq: "Danışıqlarda irəliləyiş yoxdursa, cəbhə bölgəsindəki gərginlik azalmayacaq"

bəyə başlamağı planlaşdırır. Bu, bir həqiqətdir ki, Dağlıq Qarabağ danışçılarında irəliləyiş yoxdur. Danışqlarda irəliləyiş yoxdursa, cəbhə bölgəsindəki gərginlik azalmayacaq. 2016-cı ilin aprelinde də çoxları mühabibə porqnozlaşdırırmırdı. Ancaq kiçik atışma 4 günlük döyüslərə səbəb oldu və hər iki tərəf itki verdi. Bu, istənilən an tekrarlana bilər. Zakir Həsənov bunu demək istəvib"

Politoloq E.Şahinoğlu belə bir ərefədə okeanın o tayından gelən xəbərdallığı da ciddi məsələ hesab edir: "ABŞ Dövlət Departamenti təsdiq edib ki, Rusyanın hərbi-sənaye kompleksi şirkətləri ilə sövdələşmələrə girməkdən çəkinmək barədə hökumətləri xəbərdar etmək üçün xarici ölkələrdəki diplomatik missiyalarla tapşırıqlar verilib. Amerikanın rəqiblərinə qarşı sanksiyalar yoluyla təsirlər göstərməsini nəzərdə tutan qanun (CAAT-SA) çərçivəsində tətbiq edilən sanksiyalar nəticəsində artıq Rusyanın hərbi-sənaye kompleksi 3 milyard dollarlıq sövdələşmə itirib. Xaricdəki bütün Amerika diplomatik missiyalarına Rusiya ilə işgüzər münasibətlərin, ilk növbədə hərbi-sənaye kompleksi ilə tərəfdəşliğin məhdudlaşdırılması üçün səyərlər göstərmək tapşırığı verilib. Xatırladaq ki, bu günlərdə ABŞ-in İrvandakı səfirliyi öz saytında Rusyanın hərbi-sənaye şirkətləri ilə sövdələşmələrə girən şirkətlərə və hökumətlərə qarşı sanksiyaların tətbiq ediləcəyinə dair xəbərdarlıq yerləşdirib. Dərhal Ermənistanda belə narahatlıq yaranıb ki, xəbərdarlıq İrvana qarşı yönəlib. Çünkü son illər Ermənistən güzəştli kredit hesabına Rusiyadan yeni silah və hərbi texnika almağa başlamışdı. Ermənistənin ABŞ-in sanksiva tətbiqi ehtimalına ca-

da bilirlər ki, Azərbaycan Ermənistəndən fərqli olaraq Rusiyadan asılı deyil. Rusiya Ermənistənə silahı pulsuz və ya kreditle verir, Azərbaycana isə silah və hərbi texnikanı satır. Bu, Amerika üçün də böyük fərqdir. Diger tərəfdən, Ermənistən yalnız Rusiya silahından və silah almaq üçün onun kreditlərindən asılıdır. Azərbaycanın isə başqa ölkələrdən də silah almaq imkanı var. Əlbəttə, Azərbaycan Rusiyadan silah almaqdə davam edə bilər. Ancaq bunun təhlükəli olduğu aydınlaşsa, oxşar silahları başqa ölkələrdən, o cümlədən Rusyanın müttəfiqi Belarusdan da ala bilər. Ermənistən ise fərqli ölkələrdən silah almaq imkanı və maliyyə resursları yoxdur. Rəsmi Baki gözləmə mövqeyində olacaq, Rusiyadan silah almaqdən dərhal imtina etməyəcək. Çünkü bu halda Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində gərginlik ola bilər. Azərbaycan Rusiyadan silah alan digər dövlətlərin mövqeyini diqqət yetirəcək. Əger həmin ölkələr Rusiyadan silah almaqdə davam etsələr, Azərbaycan da Rusiyadan silah alacaq. Əksinə, müxtəlif dövlətlər Amerikanın sanksiyası təhlükəsi qarşısında Rusiyadan silah almağa fasile versələr, Azərbaycan da Rusiya ilə yeni silah sazişləri imzalama'yacaq".

E.PAŞASOY,
“Yeni Müsavat”

"Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının son qurultayında Dağılıq Qarabağ probleminin həlli haqqında da dəməşdi. Prezident hemin qurultayda belə bir fikir də işlətdi ki, azərbaycanlılar gələcəkdə İrəvana da qayıdacaqlar. Bu açıqlama Ermənistan rəsmilərinin qəzəbinə sabah olub".

"Atlas" Araşdırırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu bu fikirləri "Yeni Müsavat"a Azərbaycan prezidentinin İrəvan xəbərdarlığından sonra işgalçı ölkədəki narahatlıqlardan bəhs edərkən söylədi. Ekspert düşmənin bu xəbərdarlığı başqa istiqamətə yozmasına da toxundu: "Ermənistən prezidenti və digər rəsmiləri İlham Əliyevin bu fikrini Azərbaycanın Ermənistən torpaqlarına iddiası kimi qiymətləndirdilər. Yeni guyaya rəsmi Bakı gələcəkdə Ermənistən torpaqlarını işgal etmək istəyir. Bu doğru deyil. Çünkü İlham Əliyev ona işaret edirdi ki, vaxtılı Ermenistan torpaqları Azərbaycana məxsus olub, həmin torpaqlarda azərbaycanlılar yaşayıblar və vaxt gələcək həmin azərbaycanlılar tarixi tor-

yxox idi. Sadəcə, İlham Əliyev ona işaret edirdi ki, eğer Ermenistan Azərbaycan torpaqlarını işgal edibse, Azərbaycan da eyni hərəkəti edə bilər. Bu, Azərbaycanla Ermənistən arasında psixoloji savaşın tərkib hissəsidir. Buna baxmayaraq, Ermənistən hakimiyyəti beynəlxalq aləmdə beş təhlükət aparmağa başladı ki, guya İlham Əliyev məhz Ermənistən torpaqlarının işgalini nəzərdə tutub".

Rusiyadan gələn anormal reaksiya və rəsmi Bakının sərt münasibətinə geldikdə, E.Şahinoğlu qeyd etdi ki, Ermənistən hakimiyyəti və erməni lobbisi dezinformasiyalarını gücləndirdi və məsələyə ilk reaksiya verən Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Mariya Zaxarova oldu: "Erməni jurnalistlərdən biri ona bu haqqda

A black and white head-and-shoulders portrait of Elxan Shahinoglu. He is a middle-aged man with dark, neatly styled hair. He is wearing a dark suit jacket over a light-colored dress shirt and a dark tie with diagonal stripes. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is plain and light-colored.

Elxan Şahinoğlu

sual verdikdə Mariya Zaxarova İlham Əliyevin çıkışındaki həmin sözləri tənqid etdi. Bundan sonra Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi açıqlama yayaraq Mariya Zaxarovaya cavab verdi. Bundan sonra Fransa Xarici İşlər Nazirliyi açıqlama yayıdı. Həmin açıqlamada bu sözlər yer aldı: "Biz münəqışə tərəflərini bu istiqamətdə mesuliyyətli fəaliyyət göstərməyə, xüsusilə vəziyyəti gərginləşdirə bilecək addımlar atmamağa çağırıq". Əslində açıqlamadakı bu hissə də İlham Əliyevin İrəvanla bağlı sözlerinə işarə idi". **Politoloq bu iki həmsədr ölkənin erməniləri himayə məzmunlu mövqeyinin ardınca Azərbaycanın müdafiə naziri Zakir Həsənovun Bakıda Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Toivo Klaarin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edərkən etdiyi xəbərdarlıq işgalçı ölkənin reaksiyasına da diqqət çəkdi: "Zakir Həsənov həmin görüşdə qeyd etdi ki, Azərbaycanla Ermənistən arasında müharibə hər an başlana bilər. Ermənistən hakimiyəti ve ermənilərin lobbisi bu açıqlamadan da öz məqsədləri üçün istifadə etməyə çalışıdı və məsələni belə qoymağı istədi. Buna görə qəbul etdi ki, guya Azərbaycan mühərri**

Azad Demokratlar Partiyasının söri Sülhəddin Əkbər müsəlman dövlətlərinin dünyada gedən geopolitik proseslərin qarşısında duruş götirə bilməsini şərtləndirən, vahid güc mərkəzinə çevrilməsini nəzərdə tutan ideya ilə çıxış edib. İdeyasını Asiya Birliyi adlandıran S.Əkbər fikrini böyük müellif yazısı ilə əsaslandırib. Yazı musavat.com saytında və digər bir neçə saytda yayılıb.

cə çevrilməsi də onların birgə ortaq strateji ve geopolitik baxış formalaşdırmasını, ortaq strateji və geopolitik inkişaf strategiyası işləyib hazırlamasını, davamlı və ardıcıl olaraq həyata keçirməsini tələb edir.

Əger dost və qardaş müsəlman, o cümlədən türk-müsəlman dövlətləri dünyadakı mövcud strateji və geopolitik durumu, eyni zamanda onların başlıca inkişaf meyillerini strateji (uzunmüddətli, hərtə-

nelxalq münasibətlər sisteminde özlerine layiqli yer tutması qeyri-mümkün olacaq".

S.Əkbər Asiya Birliyinin neçə ərsəyə getirilməsinin mexanizmini də geniş şəkil-də yazısında təqdim edib.

AzDP sədrinin irəli sürdüyü ideya cəmiyyətdə maraqla qarşılanıb və müzakirələrə səbəb olub. Politoloq Qabil Hüseyndl "Yeni Müsavat" bildirdi ki, Sülhəddin Əkbərin irəli sürdüyü ideya və təqdim elədiyi yazı çox maraqlıdır.

yasında mövcud olan məzhəb ayrılığı, böyük islam dövlətlərinin bir-biri ilə gərgin münasibətləri də birliyin reallaşmasında yolunda əngəllərdən bir sayıla bilər. Müsəlman dövlətlərinin bəziləri bu gün din qardaşları olan dövlətlərdən daha çox ABŞ-la, İsraille six müttefiqlik əlaqələrindədir. Məsələ, Səudiyyə Ərabistanını, Birləşmiş Əreb Əmirliliklərini buraya aid etmək olar. Bu cür ölkələrə xristian dünayasının, ABŞ kimi dövlətlərin

Politoloqdan Asiya Birliyi təklifi - şərtlər, səbəblər və...

"Islam dünyasında mövcud olan məzhəb ayrılığı, böyük Islam dövlətlərinin bir-biri ilə gərgin münasibətləri də birliyin reallaşması yolunda əngəllərdən bir sayıla bilər"

S.Əkbər hesab edir ki, Asiya Birliyinin yaradılmasını zəruri edən ən başlıca obyektiv səbəb böyük islam coğrafiyasında yaranan güc boşluğudur. Bu səbəb təbidiir, belə ki, təbiet boşluğu sevməz: harada boşluq varsa və ya yaranarsa, oranı (kenar) bir güc doldurur. Bu, təbii qanunuñayğunluqdır. Həmin qanunuñayğunluq geopolitikanın təbəti üçün də keçərlidir: harada geopolitik boşluq varsa və ya yaranarsa oranı kənar bir geopolitik güc doldurur.

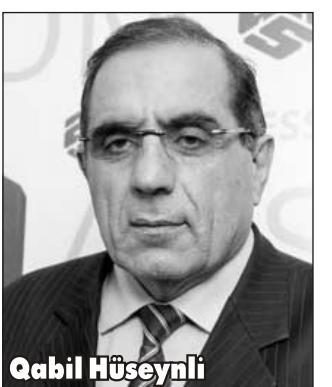
S.Əkbər eyni zamanda düşünür ki, Asiya Birliyinin yaradılmasını zəruri edən ən başlıca subyektiv səbəb isə bu böyük coğrafiyada yerləşən müsəlman dövlətlərinin nə təkbaşına, nə də birləşərək qrup halında ortaya böyük geopolitik güc qoyma bilməməsidir: "Bu obyektiv və subyektiv səbəblər, eyni zamanda sürətli qloballaşan, nizami sistemli şəkildə pozulan, yeni nizam quruculuğu çox ağırlı və qanlı keçən, başlıca və əsas oyun qurucularının geopolitik qarşıluması həlledici mərhələyə daxil olan, strateji durumu bütün səviyyələrdə (global, regional və lokal) sürətli dinamik dəyişen dünyamızdakı mövcud durum və onun başlıca inkişaf meylleri müsəlman, o cümlədən türk-müsəlman dövlətlərinin geopolitik oyuncuların və nizamyaradan böyük güce çevrilməsini tələb edir.

Işər Azərbaycan Respublikasının, istərsə də qardaş Türkiye Cumhuriyyəti başda olmaqla, digər dost və qardaş müsəlman və türk-müsəlman dövlətlərinin geopolitik oyuncuların və nizamyaradan böyük güce çevrilməsini tələb edir.

Işər Azərbaycan Respublikasının, istərsə də qardaş Türkiye Cumhuriyyəti başda olmaqla, digər dost və qardaş müsəlman və türk-müsəlman dövlətlərinin geopolitik gücü, xüsusi də oyuncuların və nizamyaradan böyük geopolitik güce, xüsusi də oyuncuların və nizamyaradan böyük geopolitik gü-

Sülhəddin Əkbər

Qabil Hüseyndl

rəflə və dərin) analiz edib düzgün qiymətləndirməzsə, qısa, orta və uzunmüddətli perspektivdə nələrin baş verəcəyini proqnozlaşdırıb iləmzə, yaranmış çox təhlükeli, qəbuledilməz və dözlüməz bu durumdan birgə çıxış yolları aramazsa, görünən gələcəkdə nələrin baş verəcəyini öncədən görmək xüsusü çətinlik yaratır. Bu gün bütün müsəlman coğrafiyada, xüsusən də Əfqanistan, Suriya, İraq, Liviya və Yemənde baş verənlər "görünen gələcəyə" işq tutmaqdardır...

Aydın şəkildə görünən odur ki, mövcud qlobal və regional geopolitik, geostrateji və hərbi-siyasi şərait müsəlman dünyasının mümkün olan ən qısa zamanda ortaya nüvə silahına sahib olan böyük geopolitik güc qoymasını imperativ tələbənə çevirib.

Əks təqdirdə, nüvə silahı da daxil olmaqla, strateji hücum və müdafiə qüvvələrinə sahib olan ABŞ, RF, Çin, AB və Hindistan arasında gedən geopolitik mübarizənin həlledici mərhələyə daxil olduğu bir dövrədə müsəlman, o cümlədən türk-müsəlman dövlələrinin bu güclərə qarşı ayri-ayrılıqla uzunmüddətli müqavimət göstərməsi, ayaqda dura bilməsi, xüsusi də oyuncuların və nizamyaradan böyük geopolitik güce, xüsusi də oyuncuların və nizamyaradan böyük geopolitik gü-

Qaldırılan ideyalar çox diqqətənəkicidir. Həqiqətən də dünyada müsəlman dövlətinin həmrəyliyinə böyük ehtiyac duyulur: "Çünki bu saat sivilizasiya ciddi sınaqlara, hətta bəzən ciddi təhdidlərə məruz qalır. Odur ki, müsəlman dövlətlərinin böyük birliliyinə zərurət yaranıb. Sülhəddin Əkbər bu birliliyin ideyasını verib, xəritəsini çəkib, neçə reallaşdırıla bilecəyinin mexanizmlərini təklif edib. O, müsəlman dünyasının birliliyini Asiya Birliyi şəklində təklif edib və belə təsəvvür edir. Birliyin adı barede mübahisə etmək olar. Çünkü müsəlmanlar təkcə Asiyada deyil, Afrika qitəsində də, Ərəbistan yarımadasında da yaşayırlar. Bu baxımdan birliliyin adını hamını ehətə edəcək şəkildə də götürmək olar. Amma şübhəsiz ki, birlik ideyasının özü cəbədardır".

O ki qaldı belə bir birliliyin yaradılmasının mümkülüyü, buna müsəlman dünyasına qarşı olan qlobal güclərin neçə yanaşacağı, buna imkan verib-vermayacayına, Q.Hüseyndlının sözlərinə görə, şübhəsiz ki, bunun reallaşmasına üçün həmin güclər addımlar atacaqlar. Ona görə də Asiya Birliyinin yaradılması yolunda ciddi çətinliklərin meydana çıxmazı etiməli böyükdür: "Islam dün-

təsiri daha çoxdur.

Şərti olaraq Asiya Birliyi adlandırmaq, müsəlman dövlətlərinin birliliyinin reallaşmasında Türkiye önder rolunu oynaya bilərdi. Lakin hazırda o da müsəlman birliliyinin qarşısını almaq üçün daim iş aparan Rusiya ilə yaxınlaşmağa başlayıb. Bir sözə, Asiya Birliyi ideyası çox gözəl, zəruri məsələni nəzərdə tutan ideya olsa da onun baş tutması yolunda böyük əngəller var. Ancaq onu da nəzərə almaq lazımdır ki, reallaşması mümkün görünməyən ideyalar belə, dövlətlərin siyasi elitarasının və xalqlarının iradəsi ortada olanda reallaşa bilir. Bu baxımdan hesab edirəm ki, müsəlman dövlətlərinin rəhbərləri və xalqları irada nümayiş etdirərlərse, Asiya Birliyi baş tutar və dünyada yeni qütb yaranar".

Qeyd edək ki, S.Əkbərin özü də yazısında bildirib ki, Asiya Birliyinin yaradılması kimi çox böyük bir geopolitik layihənin həyata keçirilməsi, heç şübhəsiz, çox çətin, mürrəkkəb, problemlı, ağırlı və uzunmüddətli proses olacaq. Bu səbəbdən, onun həyata keçirilməsi həm üst (*geopolitik, geostrateji, geoekonomik və geokültürəl*), həm də alt (*siyasi, hərbi, iqtisadi və mədəni*) səviyyədə hərtərəfli çox ciddi ilkin hazırlanıq işinin aparılması tələb edir. Çünkü bu iş mövcud geopolitik və strateji realillərin, o cümlədən ehtimal edilən bütün çox yoxylu, çoxsaylı və çoxsəviyyəli təhlükələrin nəzərə alınmasını, bu səbəbələrə çox ehtiyatla və həssaslıqla, eyni zamanda inamlı, çox qətiyyətli, qərarlılıqla yanaşılmasını, aparılması tələb edir.

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Erməni nazirin ağzına
çomaq soxan Şayəstə
xala haqqında ikinci yazı

Xəlid KAZIMLI

Qazax rayonunun Kəmərli kəndində yaşayan Şayəstə xaladan 19 il önce yazmışdım. Mövzunu mənə sabiq MTN polkovnik-letenantı İlham İsmayılov vermişdi.

O, öten esrin 80-ci illərinin ortalarında Qazaxda baş vermiş bir hadisə ilə bağlı MTN-in rayon şöbəsinin sərəncamında olan materiallərlə tanış olmuş, hadisənin təfərruatını öyrənmiş, Şayəstə xalanın adını yadında saxlamışdı.

Kəmərlidən baş verən hadisə sıradan bir olay deyildi, ailə-məsiş məsələsinə qətiyyən dəxli olmayan, eksinə, iki qonşu dövlətin sərhəd və erazi məsələsinə birbaşa aidiyyəti olan hadisə olub. Şayəstə xala məhz bu cür bir olayın qəhrəmanıydı.

19 iləndən sonra bu mövzuya ona görə qayıtdım ki, bu günlərdə o kənddən bir usta tanış oldum, adımı və işlədiyim qəzeti adını deyəndə kişi dedi ki, səni çoxdan tanıyıram, 1999-cu ilde emimin yoldaşı Şayəstə xaladan yazmışdır.

Təbii ki, o yazını unutmamışdım, detallarına qədər yadımdaydı. Şayəstə xalanı xəbər aldım. "5 il əvvəl rəhmətə gedib" dedi usta.

Bu barədə sosial şəbəkədə status yazdım və oxucular Şayəstə xala haqqında yazdığını yazmışdır. Bu yazı oxucuların israrlı isteklərinə görə yazılır.

Əslində Şayəstə xala haqqında bir, beş qəzet yazısı azdır, onun haqqında çox yazılmışdır. Qəhrəman qadınlarımızı simvollaşdırarkən kimlərə Nigar, Həcer deyirik, əsl simvollaşdırılmış qadın məhz Şayəstə xala olub.

Öten esrin seksəninci illərinin ortalarında, ermənilərin Qarabağ iddialarının aqığa və beynəlxalq miqyasda çıxmışından 3-4 il önce bədxah qonşularımız torpaq iddialarını el altından, ximər-ximər yerdirmişlər.

Ermənilər Kremlin bir sözünü iki etməyen, acıqzəv və təməkən qonşunun kaprızlarına boyun eyən Azərbaycan rəhbərliyinin, konkret olaraq respublikanın faktiki rəhbəri (Kompartiya mərkəzi komitésinin birinci katibi) Kamran Bağırovun və onun komandasının fərsizliyindən istifadə edərək Laçın rayonunda min hektardan artıq torpağı Azərbaycandan qoparıldıqdan sonra eyni niyyətləri Qazax rayonunun Kəmərli kəndində də həyata keçirmək isteyirlər.

Kəmərlidən baş verən hadisə ilə bağlı duyuq düşür, ayağa qalxır, erməni niyyətine müqavimət göstərir. Kendilərini həyəcanını səngitmək, etirazını böğmək üçün Ermənistən və Azərbaycanın Nazirlər Sovetinin yüksək mənəsəli memurları, eləcə də rayon miqyaslı vəzifə adamları Kəmərliye gəlirlər.

Kəmərlidən baş verən hadisə ilə bağlı duyuq düşür, ayağa qalxır, erməni niyyətine müqavimət göstərir. Kendilərini həyəcanını səngitmək, etirazını böğmək üçün Ermənistən və Azərbaycanın Nazirlər Sovetinin yüksək mənəsəli memurları, eləcə də rayon miqyaslı vəzifə adamları Kəmərliye gəlirlər.

Kəmərlidən baş verən hadisə ilə bağlı duyuq düşür, ayağa qalxır, erməni niyyətine müqavimət göstərir. Kendilərini həyəcanını səngitmək, etirazını böğmək üçün Ermənistən və Azərbaycanın Nazirlər Sovetinin yüksək mənəsəli memurları, eləcə də rayon miqyaslı vəzifə adamları Kəmərliye gəlirlər.

Gərginleşmiş situasiyada məsələnin nöqtəsini Şayəstə xala qoyur. O, əlinde çomağı aqzını açıp "torpaq bize verilecek" deyən erməni nazirin (soyadı Arutyunyan olub, deyəsən) aqzına soxur və ara qarışır. Hiddətlənmiş camaat sırasında Azərbaycanın yüksək vəzifəli şəxsləri də olmaqla kəndin "qonaq"larının bir neçəsini tutub mal tövəsini salırlar və qətiyyətə bildirirlər ki, kəndin torpağı ermənilərə verilməyəcək.

Hər iki respublikanın rəhbərliyi fakt qarşısında qalır, görür ki, müqavimət güclüdür.

Tezliklə girovlar azad olunur, Nazirlər Sovetinin Şamil müllim adlı yüksək mənəsəli memuru kor-peşman şəkildə, rüsvay olunmuş vəzifətdə Bakıya qaydır, torpaq üstə aqzına təzəklə çomaq soxulmuş erməni nazir isə Yerevana gedir.

Bələliklə, ermənilər Kəmərlidən torpaq ala bilmir.

Söz yox, bu hadisəyə görə kənddə başı ağriyanlar da olur, müqavimət hərəkatında feallıq edənlərin hamisini, o cümlədən Şayəstə xalanı da bir qədər çək-çəvir edirlər. Amma torpaq qoruyandan, pis niyyəti ermənin aqzının üstündən vurandan sonra milisə-prorusa tekrar-tekrar izahat yazmaq nə ağır işdir ki.

Əksinə, bu hadisəni danişan MTN zabiti Şayəstə xalanın tarixi cəsarətindən çox fərqliyə danişirdi və deyirdi ki, rayonda hamı bu xalaya hörmətlə yanaşırdı.

Şayəstə xala belə el anası olub, dövşanı arabaya tutan sovet hökumətinin represiyasından, özünü, ailesini incideyindən qorxmayıb.

Nə yaxıq ki, uzun illər Kremlin aqzına baxan, Moskvadan gələn bütün direktivləri ehkam kimi qəbul edən respublika rəhbərliyi vaxtında Şayəstə xala kimi cəsur və qeyrətli olmayıb.

Yoxsa "torpaq, torpaq" deyən ermənin aqzına "tor" u deyib, "paq" deməmiş təzəklə çomaq soxmaq çətin deyildi.

Allah sənə rəhmət eləsin, qeyrətli Şayəstə xala.

Kaftarı sevmeyən zooloqlar

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Elm, təhsil sahəsində islahatlar davam edir. Dünen daha bir xoş xəbəri Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Zoologiya İnstitutundan almışıq. Əməkdaşlar deyiblər ki, institutun direktoru onlara müvəffəq olmayışdır: "Siz bostan müqəvvalarınız, diş tökülmüş kaftarlarsınız, sizin aranızda zoofillər, pedofillər, onanistlər var, həle yoxlamaq lazımdır, yəqin ki, nekrofillər də var. Sizdəki beyin yox, peyindir..." İşçilər deyiblər, biz daha bu təhqirlərə dözə bilmirik.

Dözə bilmirsiniz, dombalaq aşın. Heç dəxli var? Şəxən mən direktorun elmi-mədəni qabiliyyətindən, zövqündən ləzzət aldım. Əsl iş yerinin məzmununa layiq sözlər işlədibdir. Ta zooloq direktor da işçilərinə kaftar deməsin, kim desin? Kaftar bir heyvan növüdür. Zoofil isə qədim yunancadan çevirəndə "heyvanları sevən" mənasındadır. Heyvanlara məhəbbəti olan zooloq belə səhbətləri tərif kimi qəbul etməlidir, bunlar isə ziqqıdsırlar, deyirlər biz təhür olunmuşuq. İndi neyləyək? O söyməsin, mən söyməyim, sən söymə, bəs biz necə inkişaf edək? Söz azadlığı haqda qanuna görə də söyüsmək vacibdir. Qanunu pozaqmı?

Bir-iki ay qabaq Bakı Dövlət Universitetində şərqsünaslığın dekan müavini laboranta maraqlı dövlətçilik təklifləri etmişdi. Demişdi ki, özünü yaxşı apar, səni şillə-təpiyin altına salaram. Laborant isə həyasızcasına buna etiraz etmişdi! Sitat: "Qanunlar var, məni döyə bilməzsiniz". Görün necə dərəbəylik yaratmaq istəyirdi. Sanki eşikdə 90-ci yüzüllikdir, AXC-Müsavatın hakimiyət minilliyyidir. O baxımdan, sevindirici haldır ki, dekan müavini laboranti dərhal yerine oturtmuşdu. Sitat: "Qanunu yoğurub sənin bir yerinə (əlbəttə, burada "bir yerinə" ifadəsi mənimdir, müavin yoldaş dəha mədəni, üç hərflik söz işləmişdi - Z.H.) soxaram, mən heç kim heç nə edə bilməz". Doğrudan da az sonra universitet rəhbərliyi tamamilə haqlı olaraq laboranti işdən qovdu. Nəticədə qanunları gözləyən perspektiv də sovuşdu. Ancaq necə gözəl, elmi-pedaqoji dialoq alınmışdı! Heç NASA-da, Harvardda, Stenfordda, canım sənə desin, EMQU Dərbənd filialının yurafakının Xocəsən Universitetinin Zopark Fakültəsində (tanıdığım ali məktəblər bunlardır, qınamayın) belənəcə diskussiyalar olmur, belə metodik dialoqlara kökündən rast gelinmir. Hələ siz sözə baxın: "qanunu yoğurub"! Folklorun, mənəvi dəyərlərimizin, mentalitetin, şərqşünaslığın əsasları burada özünü göstərirdi. Axi dekan müavini "qanunu yumrulayıb sənə soxaram" da deyə bilərdi, lakin burada qədim türk sözümüz olan "yoğurmaq" felindən yaranmış, qanunları xəmir kimi yoğrulmasına, yoğrulub yoğunlaşmasına, yoğunlayıb yağlıları yağmalamasına, yağlıları yağınlığı yağılayıb yağlı yaxmasına (məncə, burda dayanaq) işarələr vurmusdur.

Keşlə qəsəbəsində də bir qrup müəllim və valideyn mizildəşiblər, deyirlər icra hakimi bizi zorla "Keşlə" futbol klubunun futbol oyunlarında tribununu doldurmağa bəsir. Əcaib adamlardır. Hökumət bu qədər pul tökür, komanda qurur. Çempionatdakı komandaların az qala hamisinin sponsoru neft şirkətimizdir. Bəs siz niyə bu oyu na baxmırıñız? O boyda müəllim maaşı alırsınız. Son artımla müəllimin orta maaşı 150 manatdan 155 manat 50 qəpiyə qalxmışdır! Hələ sevinin ki, "Müəllimə" qadın futbol klubu yaradıb sizi şortikdə stadiona buraxmırlar. İstəsələr edərlər, oyun səviyyəniz aşağıdır.

Odur, Türkmenistanda prezident Qurbanqulu müəllim qərar verib, hər bir zəhmətkeş velosiped sürməlidir. Bütün idarə və müəssisələr də atışib velosiped alırlar. Siz isə tribunada oturub tum qıra-qıra, qeybat eləye-eləyə futbola baxmağa ərinirsınız. Hələ o biri utanmazlar... Zoofil olmağa pis baxırlar. Ayib olsun sizə. Bu cür vətəndaşlarla hara getmək olar? İntəhası, yene bunlar yeyib doyublar...

"Yeni Müsavat" 2018-ci il başlar-başlanmaz Ermənistanda gündəlik tələbat mallarının, benzinin və maye yanacığın bahalaşması haqda məlumat vermişdi. Yeni bahalaşma dalğası ilə bağlı İrəvanda kütləvi etirazlar da baş qaldırdı. Ancaq belə görünürlür, kasib əhalinin güzəranı iqtidardakı kriminal "Qarabağ klanını" - Sərkisiyan rejimini az maradlandırır. Odur ki, əmək qabiliyyətli əhali çıxış yolunu yenə ölkədən getməyə güc verməkdə gördü.

Son məlumatlara görə, yanvardan Ermənistandan kötləvi köç bir az da güclənilib.

İrəvanın son seçimi, Bakının avantajı, Ağ Evin planı...

Regionda Rusiyanın şəriksiz dominantlığı başa çatır? ABŞ status-kvonu dəyişir - kritik gözlənti; ekspertlərdən maraqlı şərh, etiraf və proqnozlar...

Ancaq böyüyən təkcə köç deyil. Məsələn, "Yeni Musavat" xəber verir ki, Belarusun BelaPAN İnformasiya Agentliyinin məlumatına görə, 2018-ci ilin yanварında ən çox inflasiya getmiş postsovət ölkələrinin birinci üçlüyü Ermənistən (2.7%), Özbəkistan (2.7%) və Ukrayna olub (1.5%). Belarus 0.8%-lə 4-cü yeri tutub.

Müqayisə üçün: bu rəqəm Qazaxıstan, Gürcüstan və Qırğızistanda 0,6%, Moldova, Tacikistan və Estoniya da (0,4%), Litva və Rusiyada 0,3% olub. Azərbaycan və Latviyada isə inflasiya olmayıb. Necə deyərlər, statistik rəqəmlər de öz-özlüyünə az şey demir və öncəliklə də Ermənistəndəki ağır daxili iqtisadi-duruma yaxşı dələlat edir.

*****

İşgalçi ölkədə son günlər yaşanan başqa bir narahatlıq Rusiyadan güclü siyasi, hərbi asılılıqla olan bu kvazi-dövlətin "milli təhlükəsizliyi"ne yaranan yeni təhlükə ilə bağlıdır. Söhbət ABŞ hökumətinin silah ticarəti ilə bağlı Moskva əleyhinə qəbul elədiyi və getdikcə daha da sərtləşdirməyə hazırlaşduğu sanksiyalardan gedir.

İrəvanda ciddi şəkildə təlaş keçirməyə başlayıblar ki, bu sanksiyalar onu ABŞ-Rusiya seçimi qarşısında qoya bilər. Xəber verdiyimiz kimi, artıq Amerikanın İrəvandakı səfirliliyi Ermənistən də yeni sanksiyaların təsiri altına düşəcəyi barədə

xəberdar edib ki, bu da düşən ölkədə əndişəni əməlli-başlı artırıb.

Yerli və əcnəbi ekspertlərin bu yöndə şərh və proqnozları davam edir və onlar heç də işgalçi ölkənin nəfincə deyil. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, Lragir.am erməni neşri bu xüsusda yazıb:

"1994-cü ildən Dağlıq Qarabağda status-kvo ABŞ və Avropanın Rusiyaya silah satışı ilə bağlı verdiyi kart-balanş esasında qurulur. Bu kart-balanş da təbii ki, Rusiyanın siyasi üstünlüyünə gətirib çıxarıb və o, lazımi anda regionda vəziyyəti gərginləşdirir, lazımi anda isə zorakılığı dəyandırır. Bu kart-balanş hemçinin, ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədliyinin esasında durur - Rusiya həm Azərbaycanı, həm də Ermənistəni silahlı təchiz eleməkle "vasitəciliy" edir. Ancaq artıq Amerikanın sanksiya hədəsi bu kart-balanş Rusiyadan almağa və onu situasiyanın şəriksiz sahibi olmaqdan məhrum etməyə yönəlib. Bu, yəqin ki, həm də ABŞ-in bölgədə öz mövcudluğunu artırmağa həsbəlanıb. Yəni münaqışə tərəflərinə Rusiya silahını almamaqla bağlı xəbərdarlıqla Vaşinqton regionda situasiyanı dəyişməyə cəhd edir.

Bəs ABŞ özü bölgəyə silah göndərəcəkmi? Yoxsa əksinə, bununla o, regionu həbsizləşdirmək və prosesləri hüquqi axara salmaq istəyir?"

Məqalədə daha sonra de-

Amerikanın sanksiya hədəsi regionda artıq təzə anlaşmalar tələb edən yeni vəziyyət yaradıb. Əgər sanksiya hədəsi həqiqətən də böyükdürse, o zaman erməni-rus əməkdaşlığının davamı üçün yeni yollar tapılmalıdır. Azərbaycan şübhəsiz ki, silah almaq üçün başqa mənbələr də tapa bilər. Ermənistən isə bu və ya başqa şəkildə bu sanksiyalarla və 25 illik status-kvonun dəyişməsi ilə hesablaşmalı olacaq".

*****

Öz növbəsində rusiyalı politoloq Aleksandr Sakakov hesab edir ki, Rusiya-Ermənistən və Rusiya-Azərbaycan əlaqələrinin ABŞ-a hələ ki ciddi dəxli yoxdur və Amerika sanksiyaları ən azı, indiki mərhələdə Moskvanın Bakı və İrəvanla hərbi əməkdaşlığı üçün təhlükə yaratır. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə o, 1 in.am portalına açıqlamasında söyləyib.

"Bundan sonra nə olacaq - biz bilmirik. Amma bu an üçün mən Rusiya-Ermənistən əlaqələrinə təhlükə görürüm. Bununla belə, Amerika sanksiyaları Ermənistən və Azərbaycan kimi ölkələrə münasibətdə riçəq rol oynayacaq. Yəni əgər amerikanlar Ermənistənə təzyiq elemek istəsələr, onu sanksiyaya məruz qoya bilərlər. Eləcə də Azərbaycan", - deyə o qeyd edib.

*****

Qeyd edilənlərdən belə bir nəticə hasil olur ki, ABŞ-in Rusiya əleyhine yeni sanksiyaları ilk növbədə işgalçi Ermənistəni qəлиз seçimlə üz-üzə qoyacaq. Ola bilsin bu, işgalçının elə son kritik seçimi olsun. Azərbaycan üçün isə seçimdən daha çox, üstünlük, avantaj yaranacağı, yeni manevr imkanlarının açılacağını proqnoz eləmek olar...

□ "Yeni Müsavat", siyaset səbəbi

yə çalışsa, o zaman bu, avtomatik şəkildə nizamlama prosesinə Amerika təsirinin güclənməsinə getirəcək. "Yəni əgər Tramp administrasiyasının Rusiya-Ermənistən və Rusiya-Azərbaycan hərbi-texniki əməkdaşlığına təsir göstərmək planı varsa, o zaman mentiq-le onun Qarabağ konfliktinin nizamlanmasına dair hansısa planı da olmalıdır. Belə uzunmüddəli strategiyalar Amerika siyaseti üçün çox xarakterikdir. Amma konkret halda hələlik bundan danışmağa əsas görünmür", - deyə o qeyd edib.

Bütün hallarda rusiyalı politoloq əmindir ki, Ermənistən hətta ABŞ sanksiyalarının hədəsi altında da Rusiya silahından imtina etməyəcək. "Nədən ki, Moskva silahı İrəvana çox aşağı qiymətlərə satır və Ermənistənin bu silahları digər ölkələrdən almaq üçün alternativ imkanları yoxdur" - Skakov sonda əlavə edib.

Qeyd edilənlərdən belə bir nəticə hasil olur ki, ABŞ-in Rusiya əleyhine yeni sanksiyaları ilk növbədə işgalçi Ermənistəni qəлиз seçimlə üz-üzə qoyacaq. Ola bilsin bu, işgalçının elə son kritik seçimi olsun. Azərbaycan üçün isə seçimdən daha çox, üstünlük, avantaj yaranacağı, yeni manevr imkanlarının açılacağını proqnoz eləmek olar...

"Economist" yazır ki, OPEC bundan sonra neft bazarı ve oradaki qiymətləri təkbaşına tənzimləyə bilməyəcəyini başa düşdüyündən bu kartelə daxil olmanın daha 10 dövlət ittiqat yaratmağı düşünür. Bunların arasında ən önəmlisi Rusiyadır. Əger bu plan baş tutarsa, kartelin son on illiklərdə irəli sürdürü ən böyük ambisiya olacaq.

tışından sehmlər almaq niyyətindədir. "Aramco" isə öz növbəsində Rusiya Arktika-sindəki maye qaz layihəsinə de paya malik olmaq istəyir. Neft qiymətlərini yüksək saxlamaq məqsədilə iki ölkə arasında uzunmüddətli əməkdaşlığın mümkünüyü müdafiə xarakteri daşıyır. Onlar üçün təhlükə təşkil eden heç də tekce Amerika neftinin artımı deyil. Qarşidan gələn onilliliklərde neftə

kezinin direktoru Elnur Sultanov mövzunu "Yeni Müsavat" a şərh edərkən deyib ki, 2014-cü ildə amerikalılar bazarı doldurduqdan sonra neftin qiyməti düşməyə başlayanda Səudiyyə Ərəbistanı hesab elədi ki, qiymət düşsə, şist neftini bazardan çıxara biləcək: "Şist neftin maya dəyəri çox yüksəkdi - haradasa 40 dollar idi. Səudiyyə neftinin maya dəyəri isə 10 dolların altındadır. Buna görə de-

nadek yüksəldi. Bu yüksəlmə ABŞ-in şist neft hasilatçılarını istehsalda daha da ruhlandırdı. Son 5 həftə ərzində onlar hasilatı böyük süretle artırıblar, yalnız ötən həftə artım qeydə alınmayıb. Yeni Rusiya və Səudiyyənin hasilatı azaldıb qiyməti qaldırmak siyaseti belə bir eks-efekt verib.

E.Sultanovun fikrincə, bundan sonra bazardakı vəziyyət bir neçə amilin təsi-

Rusyanın altından dəşəyi kim çəkir?..

Hüseynbala SƏLİMOV

Bir vaxt Aleksandr Soljenitsin özünün "Rusyanı yenidən necə qurmali?" yazısında Mərkəzi Asiya respublikalarını "qarinalı yüksək" adlandırdıqdan bəlkə ağılna da gəlmirdi ki, elə bir vaxt geləcək ki, məhz bu ölkələr Rusyanın geosiyasi ambisiyaları üçün yeganə platforma olacaq - hətta Ukrayna da əldən çıxacaq, "bəyaz ruslar"ın ölkəsi kimi tanınan Belarus belə nala-mixa vurmağa başlayacaq...

Nə gizlədək, daim GUAM üçlüyünü - Ukraynanı, Moldovanı və Gürcüstani diqqətdə saxlayırıq ki, görək, yaşanan çətinliklər həmin bu üçlüyün Avropa ehtiraslarına təsir etməyəcək ki? Amma yox, Avropadan hələ daha ciddi təminatlar ala bilməsələr də, NATO, eləcə də Avropa Birliyilə bağlı planları hələ "çiy" vəziyyətdə qalsa da, məşhur üçlük öz siyasetini, Avropaya ineqrasiya olunmaq kursunu böyük ezmə davam etdirməkdədir.

Elə yazının əvvəlində xatırladığımız Mərkəzi Asiya ölkələri də mürəkkəb bir durumdadır. Burada da artıq Avropa külkələri əsməkdədir və bir də gördün, Avropanın əlleri burada uzandı.

Qırğızıstanın prezidenti bu yaxınlarda bəyan edib ki, ölkəsi Avropa Birliyi ilə əlaqələrin genişlənməsində və əməkdaşlığın gücləndirilməsində çox maraqlıdır. Hazırda Qırğızıstan yeganə Mərkəzi Asiya ölkəsidir ki, Avropa Birliyi ilə təcərətdə prefensiya hüququna malik dövlət statusu var.

Elə Özbəkistanda da eyni ovqat duyulur. Bir aralıq fasilədən sonra burada yenidən Avropa Yenidənqurma və İnkışaf bankının ofisi açılıb və hazırda Avropa Birliyi ölkələri ilə ümumi halda 200 milyon dollarlıq layihələrin icrasına start verilibdir.

Üstəlik, yeni prezyident Şövkət Mirziyayevin sələfi İslam Kərimovun siyasi kursundan imtina etməyə və ölkədə də məlumatlı siyasi atmosfer formalasdırmağa çalışması haqda da xəberlər dolaşır.

Qazaxıstan da Kreml az narahat etmir. Onsuz da Nursultan Nazarbayevin bu vaxta qədərki siyaseti ölkəsinin müstəqilliğini daha da artırmağa, onun Moskvadan asılılığını azaltmağa xidmət edirdi. Hətta MDB məkanında "Nazarbayev siyaseti" deyilən məhfum da var - belə ki, Nursultan Abişeviç Kremlin heç bir "global" layihəsinin ziddinə getmir, bir çox hallarda onların "anons"unu Kremlin özündən də qabaq verir, amma həmin layihələrin gerçəkləşməsi üçün də heç nə etmir, çünki yaxşı bilir ki, bütün bu "global" layihələr Kremlin geosiyası isterikasından başqa bir şey deyil və Rusyanın onlara real bir məzmun vermək üçün heç bir şansı yoxdur.

Əvəzdəsə Nursultan Abişevi öz işlə məşğuldur. Buidur, ölkəsinin latin qrafikasına keçməsi haqqında sərəncam veribdir və bu sərəncam artıq Kreml əməlli-başlı dilxor edib, çünki Qazaxıstanı Rusiya geosiyasi və sosio-kulturoloji mühit ilə bağlayan tellerdən biri də əldən gedir...

Qərəz, Avrasiya İttifaqı ölkələri tədricən Avropaya doğru sürüşməkdə və Avropa Birliyilə six əlaqələrə can atmaqdır.

Bir daha deyir ki, Kreml bunları çərəsiz bir şəkilde seyr etmekdədir. Artıq prosesin labüb xarakter aldığı görüb "çoxvektorlu siyaset" haqqında danışmağa başlayıblar, güya, onlar keçmiş satellitlərinin həm Avrasiya, həm də Avropa Birliyində təmsil olunmasının eleyhine deyilərlər. Hətta nökerləri Ermənistani Brüsselə yollayanda də məqsədləri bu idi-guya ki, Avrasiya İttifaqı ilə Avropa Birliyi arasında ilk "köprü" yaratmağı və bunu bir prezedente çevirməye çalışırdılar.

Düzdür, Avropa Birliyində də hər iki qurumun "konvergensiyası" haqqında düşünənlər var, amma onlar çoxluq təşkil etmirlər, üstünlük, Avrasiya İttifaqına rəqib institut kimi baxanların tərəfindədir. Rusiyada hələ də bu siyasi konfiqurasiyanı dəyişəcklərinə ümidi edirlər, çünki nə qədər sanksiyaların onların tövrünü pozmadığını desələr də əslində belə deyil, ölkə ümidsiz bir durumdadır.

Bu gün Rusiyada iki sual kabus kimi dolaşır. Birincisi budur ki, V.Putinin növbəti dəfə prezident olması ölkəyə nə verəcək? İkinci sualsa budur ki, bəs Putindən sonra nə olacaq?..

Təsəvvür edin, ruslar bu sualan heç birinin cavabını bilmirlər. İsterik şəkildə onlara cavab axatmaqdadırlar.

Krimin ilhaqi, rus silahının səsinin Yaxın Şərqdən gəlməsi bir ara qulaqları oxşamaq gücündə idil və ruslar eyforik durumda idilər. Amma bu, uzun müddət olmayıacaqdı və olmadı da - getdikcə daha çox adam "Rusyanın əbədi" suallarına cavab axtarmaqdadır.

"İkibaşlı qartal" rusları əşrlər boyu çəşirdi. Halbuki daha düzgün o olardı ki, ruslar "Gelin özümüzün normal cəmiyyət və normal dövlət quraq!" desinlər. Amma hələ də demirler, hələ də dillərinin ucunda birçə söz var: Putin...

Dünyanın nəhəng neft ölkələri toqquşur: Rusiya və Səudiyyə ABŞ-a qarşı

Elnur Sultanov: "Onların əlindəki əsas silah..."

OPEC-in rotasiyalı prezidenti Süheyil əl-Mazruey deyib ki, məqsəd "superqrupun" yaradılması deyil.

Amma nə dərəcədə uğurlu olacağından asılı olmayaraq, məqsəd heç şübhəsiz qeyri-Amerika neft hasilatçılarının şist inqilabı qarşısında gücsüz olduqlarına dair oturuşmuş inancı sindirməqdır.

2017-ci ilin ikinci yarısında Texas neftinin bazarı doldurması bu inancı dəha da möhkəmləndirib. Neft təhlilçiləri deyirlər ki, bu il Amerika neft hasilatının həcmilərinə görə iki böyük hasilatçını - Səudiyyəni və Rusyanı geridə qoya bilər. Səudiyyə qəti şəkildə inanır ki, Amerika 2014-cü ildə neft superliqasına qədəm qoymaqla neft qiymətlərini çökdürüb.

"Economist" in məqaləsində bildirilir ki, şist neftinin dirçəlişi OPEC, Rusiya və başqa hasilatçılar üçün çox həssas bir zamanda baş verir. Axi onlar son 14 ayda neftin qiymətlərini qaldıra biliblər. OPEC və Rusiya neft qiymətlərinin qaldırılması naməne hasilatın ixtisarı barədə sazişə gibrilər. Cənab Məzruey deyir ki, bu sazişdən "çixış strategiyası" yoxdur.

"Economist" in məqaləsində o da bildirilir ki, Səudiyyə Ərəbistanı və Rusiya arasında münasibətlərin dinamikası dəyişməkdədir. Belə görünür ki, onlar bir vaxtlar az qala düşmənciliklə həmsərhəd olan qarşılıqlı etimad-zılığı bir tərəfə qoya biliblər.

Kral Salman oktyabr ayında ilk dəfə olaraq Moskvaya səfər edib. Bu iki ölkənin neft nazirləri bir-biri-lərinə tez-tez qonaq gedirlər. Bundan başqa, bu iki ölkə bir-birinin neft sənayelerinə misli görünməmiş investisiyalar yatırmağı müzakire edirlər. Rusyanın dövlət ehətiyat fondu "Aramco"nun sa-

olan tələbatın yavaş-yavaş tənəzzülə gedəcəyi və neftin öz yerini daha təmiz enerji növlerinə verəcəyi gözlənir.

Buna görə də iri neft hasilatçıları xammal qiymətdən tam düşənədək onu satıb qurtarmağa çalışırlar. Belə şəraitde neft hasilatının ixtisari Riyad və Moskva arasındada rəqabeti, bu iki ölkə iqtisadiyyatlarını neft asılılığından çıxaranadək təxirə salmaq deməkdir.

"Economist" yazır ki, belə strategiyanın felakətləri onun mənfeətindən çox ola bilər. Əger Moskva-Riyad ittiqatı işləsə və neftin qiyməti尼 70 dollardan yuxarı qaldırsa, onda bazar dərhal Amerika, üstəlik, Braziliya nefti ilə dolacaq.

Neft təhlilçiləri tarixin təkrar olunması riski deyəndə, elə bunu nəzərdə tuturlar. Odur ki, OPEC və qeyri-OPEC ölkəleri neft qiymətini düşməkdən qoruduları kimi, artmaqdan da qorunmalı olacaqlar. Əger qiymətlər düşsə, bu ölkələr hasilatı bir az da ixtisar etməli olacaqlar. Bu yükü, adətən, öz üzərinə Səudiyyə götürüb, lakin bundan sonra da uğur qazanılması üçün yükün altına Rusyanın da girməsi lazımdır (BBC).

ADA Universitetinin Xəzər Enerji və Ətraf Mühit Mə-

rindən asılı olacaq: "Hasilatın azaldılıb, qiymətin artırılması siyasetinə təsir göstərəcək iki amil var. Birincisi, Amerikada şist istehsalçılarının yüksək qiymət reaksiyasıdır. Əger onlar hasilatı indiki süretle artırımaqda davam etsələr, onda Rusiya və Səudiyyə Ərəbistanı da məcbur olacaqlar hasilatı artırımaqda. Çünkü onlar hasilatı azaltmaqda davam etsələr, bazar payını itirəcəklər, bu isə qətiyyən istəmirlər. Yox, əger ABŞ-da hasilatın artım süreti azalsada, kvota və mövcud qiymətlər qalacaq".

Ekspert hesab edir ki, Rusiyadakı seçkilərdən sonra bazarda vəziyyətin gərginləşməsi ehtimalı da nəzərə alınmalıdır: "Ola bilin ki, seçkilərdən sonra Putinin yenidən Amerika ilə ticarət mühəribəsine başlamaq qərarına gəlsin. Amma düzünlü deyim ki, bundan hansısa ciddi nəticə əldə olunacaqını gözləmirəm. Çünkü bunların əlindəki yeganə silah hasilatdır. Onu artırıb bazarı doldursalar, qiymətlər süretle düşəcək. Bundan isə ABŞ dövlət olaraq heç nə itirməyəcək. Əksinə, mən deyərdim ki, qazanacaq. Çünkü orada nefti hasil edən özəl şirkətlərdir, zərər dəysə, onlara dəyərək. Dövlətə gəlin, neftsi olduqda iqtisadiyyat daha yaxşı inkişaf edir. Bu baxımdan, ABŞ dövləti itirməyəcək. Rusiya və Səudiyyədə nefti çıxaran dövlətdir - qiymətlərin düşməsi dövlətin gelirlerini kəskin şəkildə azaldacaq. Nəzərə alsaq ki, hər iki ölkənin iqtisadiyyati-gəlirləri neftin üzərində qurulub, onda hər iki dövlətin qiymət ucuzaşmasından ciddi zərər görəcəyini söyləmək olar. Uzağa getməyək, 2014-2016-cı illərdə bunun şahidi olduq".

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

İslam cəsədin yandırılmasını qadağan edir, çünki...

İlahiyatçı: "Dinimizə görə, insan yaranmışların ən üstündür, onun cəsədinə də hörmətlə yanaşılmalıdır "

Dünyanın bir çox xalqlarında vəfat etmiş şəxsin yandırılaraq son mənzilə yola salımı ilə bağlı adətlər var. O cümlədən Hindistanda induizmə siyasi edildiyi ölkədə mərhumun tonqaldada yandırılması (kremasiya) adəti mövcuddur.

Hinduslar inanır ki, tonqaldada yanmış cəsədin ruhu təmizlənir. Bunun üçün odur parçalarının piramida formasında təpə düzəldilir ve cəsəd bu piramidanın başında yandırılır. Adətən belə mərasimlər üçün məkan olaraq çay sahiləri seçilir. Xüsusən hindililərin müqəddəs hesab etdikləri Qanq çayı sahilində belə mərasimləri icra etməsi prestijli sayılır.

Cəsədə od vurmaq missiyasını adətən mərhumun böyük oğlu yerinə yetirir. Əgər ailədə oğul övlad yoxdur, bu missiyani nəslin kişi qohumlarından biri icra etməlidir. Övlad atısını dəfn edirə, tonqal mərhumun baş hissəsində, anasını dəfn edirə, ayaq nahiyyesindən qalanmalıdır. Mərhumun dul qadını ve qızları prosesdə iştirak etmir. Onlar yalnız dəfn yerində quraşdırılan oturacaqlarda mərasimi izləməklə kifayətlənirlər. Kremasiya (tonqaldada yandırılma) mərasimi bitdikdən sonra mərhumun qohumları öz evlerinə qayıdır. 3 gündən sonra isə kremasiya yerinə qayıdaq mərhumdan geri qalan külü qablara toplayaraq çaya və digər su hövzələrinə atırlar.

Yaponiyada da cəsədlərin yandırılması adəti var. Burada ilk önce mərhumun cəsədi yuyulur, onun qulaq, burun və ağız nahiylərinə pambıq yerləşdirilir. Cəsədin sinəsinə bıçaq da yerləşdirilir. Yaponları inanırlar ki, bıçaq pis ruhları qovur. Prosesin ardi olaraq mərhumun cəsədi quru buz parçası ilə dolu tabutu yerləşdirilir. Tabutun içərinə mərhumun sevimli əşyaları, o dünyada istifadə etməsi üçün mis pullar, paltarlar da qoyulur. Dəfn mərasiminin sonunda tabutun qırqlarına daşla mismar vurulur. Cənəzə krematoriyalardan birinə göndərilir. Yaponiyada cəsəd yandırılan krematoriyalar minlərlədir. Burada 1-2 saat ərzində cəsəd yandırılır. Onun qohumları taxta çöplərle cəsədin külünü mücrüyə toplayırlar. Bu mücrünü isə ailə qəbiristanlığında torpağa basdırırlar.

Məlum olduğu kimi, İslama cəsədin yandırılması kimi bir adət mövcud deyil. İslam dininə əsasən meyitlə yuyulmalı və kəfənlənib torpağa basdırılmalıdır. Maraqlıdır, bəs niyə dinimiz cəsədin yandırılmasını qadağan edir?

Mövzu ilə bağlı ilahiyatçı Emil Rahiloglu "Yeni Müsavat" a danışı: "Müqəddəs İslam dinində xüsusən də insan cəsədində hörmətsizlik etmək haramdır. O cümlədən cəsədi yandırmaq bura daxildir. Digər dinlərdə, o cümlədən hindizmədə meyitin yandırılmasının həmin dinin qaydalarına əsasən müəyyən səbəbləri var. Onların qaydasına görə, əgər insan bu dünyada yaşayıbsa, onun növbəti dəfə ali məqama ucalması üçün onun ruhu yenidən bədəne qayıdır. Ruhun bədən ilə əlaqəsi çox olduğu üçün cəsədi yandırıb Qanq çayına axırdılar. Ona görə ki, ruhun bədən ilə bağlılığı qalmalı, yenidən dünyada olan bədənə daxil olsun. Amma İslam dinində belə bir qayda yoxdur ki, ruh yenidən hansısa bədənə qayıdır və sairə. Hər bir insanın, bədənin müstəqil ruhu var. Qurani-Kərimdə axırət günü ruhun yenidən öz bədəninə qayıdışı barədə ayə var. Buna əsasən insanlar axırət günü qəbirlərdən qalxaraq, ilahi dərgahda durub etdiklərinin cavabını verəcək. Bu səbəbdən İslam dinində insanın bədəni dəfn olunur. Dinimizə əsasən insan möhtərəm bir varlıq, yaranmışların ən üstündür. O, dünyasını dəyişdikdə İslam qaydalarına uyğun, ehtiramla dəfn olunur".

□ Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Tanılmış ictimai fəal, Harvard Universitetinin məzunu Bəxtiyar Hacıyev eyni zamanda maraqlı bir səyahətdir. Zaman-zaman dünyadan fərqli bölgələrinə səyahət edərək, ordan maraqlı müşahidələrini paylaşan B.Hacıyevin bu dəfəki səfəri isə Şimali və Cənubi Koreyada baş tutub. Bəxtiyar bəy bu səfəri ilə bağlı təessüratlarını yazıya çevirərək mediada paylaşır. Musavat.com-un reportoru onunla yazmadıqları, amma maraqlı kəsb edən Şimali Koreya səfərinin detalları ilə bağlı danışır.

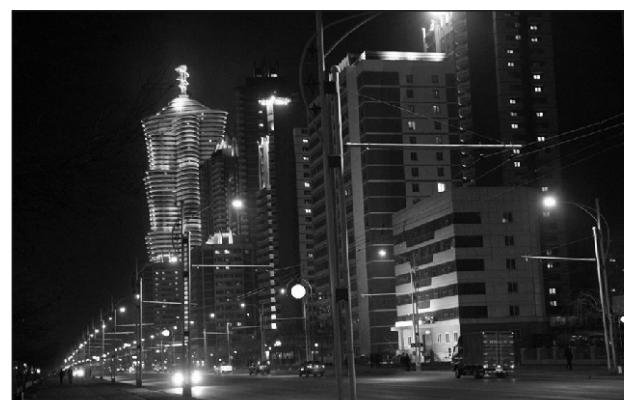
to və videoçekilişlərdə isə hərbi obyektlər və zabitləri çəkmək olmazdı. Bir de Şimali Koreya liderlərinin portretləri, heykəlləri olan binaları çəkəndə xahiş edirdilər ki, onların bədənlərini bütöv götürək, baş və bədən kəsilməsin. Səfərin programı

yeti, insanların qonaqpərvərliyi və ürəyi açıqlığı, kriminal təhlükəsizlik və s. Şəxsiyyətə pərəstiş baxımından ciddi fərqimiz yoxdur...

- Bəs Azərbaycanla digər bənzərliklər nələr idi?
- Azərbaycanla digər bir ox-

"Şimali Koreyada SSRİ-nin 70-80-ci illərində nə vardısa, indi də o var"

Bəxtiyar Hacıyev Kim Çenin ölkəsinə səfərinin ilginc tərəflərindən danışır: "Şimali Koreyaya gedən turistlərlə bağlı qadağalar haqqında deyilənlərin çoxu şisirdilib"

- Bəxtiyar bəy, tez-tez dünyanın və ekzotik ölkələrinə səyahət edib, ordan maraqlı fotoslar və təessüratlar paylaşırsınız. Niye bu dəfə Şimali Koreyanı seçmişdiniz?

- Şimali Koreyaya səfər etmek isteyim bir neçə il önce yaranmışdı. ABŞ-da birlikdə təhsil alıǵımız bir tələbə yoldaşım Bakıya gəlmədi və onunla müxtəlif ölkələr, sistemlər haqqında danişanda Şimali Koreyaya turist kimi səfərlərin mümkün olduğunu demişdi. Dəfələrlə planlaşdırısam da, ortaya başqa işlər, beynəlxalq tədbirlərə davetlər və s. düşürdü. Səfərdə məqsədim həm haqqında beynəlxalq mətbuatda bu qədər danişilan ölkəni öz gözlərimlə görmək, həm də eyni xalqı iki fərqli idarəcilik, iki fərqli rejim və seçimim haralara getirə biləcəyini müşahidə etmək idi. Şimali Koreyadan sonra isə Cənubi Koreyaya getdik və ilk təessüratınu bu oldu ki, iki ölkə arasında 40-50 illik inkişaf ferqə var. Bütün bunlar bir daha göstərdi ki, ölkənin idarə edilməsindən, rəhbərliyindən, seçidiyi xarici siyaset kursundan çox şey asılıdır. Əgər Şimali Koreyada olanda oranın 70-80-ci illər Sovet İttifaqını xatırlatdığını düşünürdümse, Cənubi Koreya hava limanından qalacağım mərkəzə gedənə qədər "Seul ABŞ-in hansısa statını, hansısa böyük şəherini xatırladır" deyə düşündüm.

- Şimali Koreya siz neçə qarşılıdı? Turistlərə qarşı orda çox yasaqlar olduğunu biliyrik. Siz hansı yasaqlarla üzləsdiniz?

- Şimali Koreyaya səfərdən əvvəl daxilimdə qəribə bir həyəcan vardi. Bu həyəcan daha çox maraqlı hissindən doğsa da, daxilimdə bir az ehtiyatlılıq da vardi. Düşünürdüm ki, her hansı bir səhv hərəkətim orada hebsələ, edamlı nəticələnə bi-

ise çox əsnək idi. Bəzən gün ərzində bir neçə dəfə planımızı dəyişirdik. Biz getmək istədiyimiz yeri seçirdik, bələdçi və autobus və nəqliyyat təşkil edirdilər və gedirdik. Bu da coxlarının dediyi "Şimali Koreyalılar turistlərə ancaq göstərmək istədikləri yerləri göstərirler" fikrinin şisirdilmiş olduğunu göstərir. Biz soyuq və odun sobası ilə isinən məktəbi de gördük, kiçik və gerideqalmış kəndləri də, yol kənarında yükünü velosipe-

şar tərifimiz isə paytaxtla regionlara arasında keşkin uçurum olmasıdır. Pxyenyanın elə yerləri var ki, adam orada özünü Bakıdakı Port Baku ərazisində hiss edir. Ancaq 40-50 km uzaqlıqdakı bir şəhərdə adam özünü Ucar, Zərdab rayonunda hiss edir. Həm insanların geyimləri, həyat şəraitləri, həm də regionların özlərinin inkişaf səviyyələri ilə paytaxt arasında çox ciddi uçurum var.

Məni təəccübəndirən digər bir məsələ isə Şimali Koreyanın elmə, elm adamlarına verdiyi diqqət oldu. Pxenyanın mərkəzində çoxmərtəbəli, müasir arxitekturaya malik, geniş küçələri olan böyük bir küçə sırf Şimali Koreya elm və təhsil adamlarına hədiyyə verilib. Bu binalardakı mənzillər elm adamlarının göstərdikləri xidmətə görə onlara pulsuz olaraq verilir. Ölkənin 2013, 2014, 2015-ci illərdə olan fotoları ilə indiki fotoslarına göründü-

lər və bir daha öz ölkəmə qayıda bilmərəm, yaxud həyatda olmaya bilerəm. Ancaq Çindən sərhədi keçidkən və qatarda yoxlamadan sonra anladım ki, bu ölkədə turistlərlə bağlı qadağalar haqqında deyilənlərin çoxu şisirdilib. Birincisi, biz Çindən Pxenyanə qədər bələdçisiz getdik, yolda sadə Şimali Koreya vətəndaşları ilə ünsiyyət imkanımız oldu. Halbuki, əvvəllər "turistlər sadə vətəndaşlarla danişa bilməz" deyildi. İkinci, "turistlərə foto və video çekilişlər aparmaq qadağandır, yalnız yaxşı yerləri çəkməyə icazə verilir" deyildi. Ancaq bu da yanlış məlumatdır. Getdiyimiz yerlərdə kasibçılıq, az qidalanma, inkişafdan geri qalmanın olduğu yerləri da çəkirdik və bələdçilərimiz buna etiraz etmirdilər. Üçüncüsü, "hava limanından çıxanda foto larda bəyənmədiklərini silecekler" məlumatı idi. Pxenyanın hava limanında pasport və təhlükəsizlik yoxlamasını cəmi 3-4 dəqiqəyə keçdik, heç bir kamera, yaddaş qurğusu yoxlanmadı.

- Amma tamamən qadağasız ölkə demək mümkün deyil, düzdür?

- Turistlərlə bağlı qadağaya və məhdudiyyətlərə də vardi. Qaldığımız hoteli gecələr tekbaşına tərk etmək qadağan idi. Əgər qaldığımız hoteldən gece harasa getmək istəsek, mütləq bələdçi ilə çıxməq lazımdı. Fo-

da yükləyib bir şəhərdən digərine velosipedlə gedənləri də, Pxenyanın qədər yolda vətəndaşların 2-3 postda yoxlanmasını və s. də. Ümumiyyətlə, qadağalar və qaydalarla bağlı təessüratı bu oldu ki, SSRİ-nin 70-80-ci illərində nə vardısa, indi Şimali Koreyada da o var. Nə az, nə çox. Ora ilə bağlı yaradılmış "yanlış hərəkət etsən, asaçalar, kəsəcəklər, itlərə ataçaqlar, öldürəcəklər" isə sanki ölkəyə turist səfərlerinin qarşısının alınması məqsədi ilə yaradılmış şayıelerdir.

- Təessüratlardan belə bəlli olur ki, ölkə sürprizlər və qəribəliklərə doludur. Robot yol polisi, rəhbərə şəxsiyyət pərəstişinin xaricində bir azərbaycanlı orda on çox na təəccübəndirdi?

- Doğrusu, məni təəccübəndirən şəyələrin çoxu müsbət təessüratları idi. Yoxsul ölkə insanların oxumağı və öyrənməyə marağı, növbə medəniy-

ne baxanda açıq görünür ki, en azı paytaxtda böyük bir tikinti bumu yaşıanır. 300 metr hündürlükde şüse piramida formasında hotel binaları tikilir, yeni yollar, kənd və qəsəbələr salınırlar. Şimali Koreyalılar enerji problemi ilə üzлəşdiklərinə görə günəş panellərindən neinki tekke paytaxtda, həttə kiçik kəndlərə də çox istifadə edirlər.

Ümumiyyətlə isə turistlərə ciddi qadağaların olmamasını nəzerəalsaq, sade vətəndaşlarımızın və jurnalistlərimizin bu ölkəyə sefər etməsini çox istərdim. Həm də ona görə ki, bizim seçdiyimiz və seçəcəyimiz yolların bizi haralara apara biləcəyini görmək olar. Biz gələcəkdə Şimali Koreya kimi, yoxsa Cənubi Koreya kimi olmaq istəyirik? Bu sualın cavabını tapmaq üçün iki ölkəyə ardıcıl sefər etmək kifayətdir.

□ Sevinc TELMANOZU, Musavat.com

Fevral ayında Qarabağda dağıdıcı erməni separatizminin başlamasının 30-cu ili tamam oldu. Bu il həmçinin müsəlman Şərqində ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) yaranmasının 100-cü ildönmüdür. Tariximizdə, tələyimizdə silinməz izlər buraxmış iki hadisə, iki yubiley: biri qara, digəri isə - ağ, şərflə və qürurverici.

Əfsus ki, Cümhuriyyətin ömrü cəmi 23 ay çəkdi. Bolşevik Rusiyasının işğalı olmasayı, indi neinki 30 "yaşlı" Qarabağ ixtilafı olmazdı, üstəlik, Zəngəzur, Göyçə kimi əzəli torpaqlarımız da hazırlı Azərbaycan Respublikasının tərkibində idi. Çünkü sovet hərbi təcavüzündək o torpaqlar uğrunda mübarizə bitməmişdi, on azından, mübahisəli ərazilər sayılırdı...

Yubiley ilində toppluma qayıdış çağırışı

Ancaq tarix ondan ibret götürənlər üçündür. Bu xüsusda Azərbaycan prezidentinin hakim partyanın sonuncu qurultayında söylədiyi və bəndnam qonşumuzda, hətta Rusianın bəzi çevrelerində rezonans yaranan fikri diqqət çekir. İlham Əliyevin həmin sitatını yada salmağın yeri var.

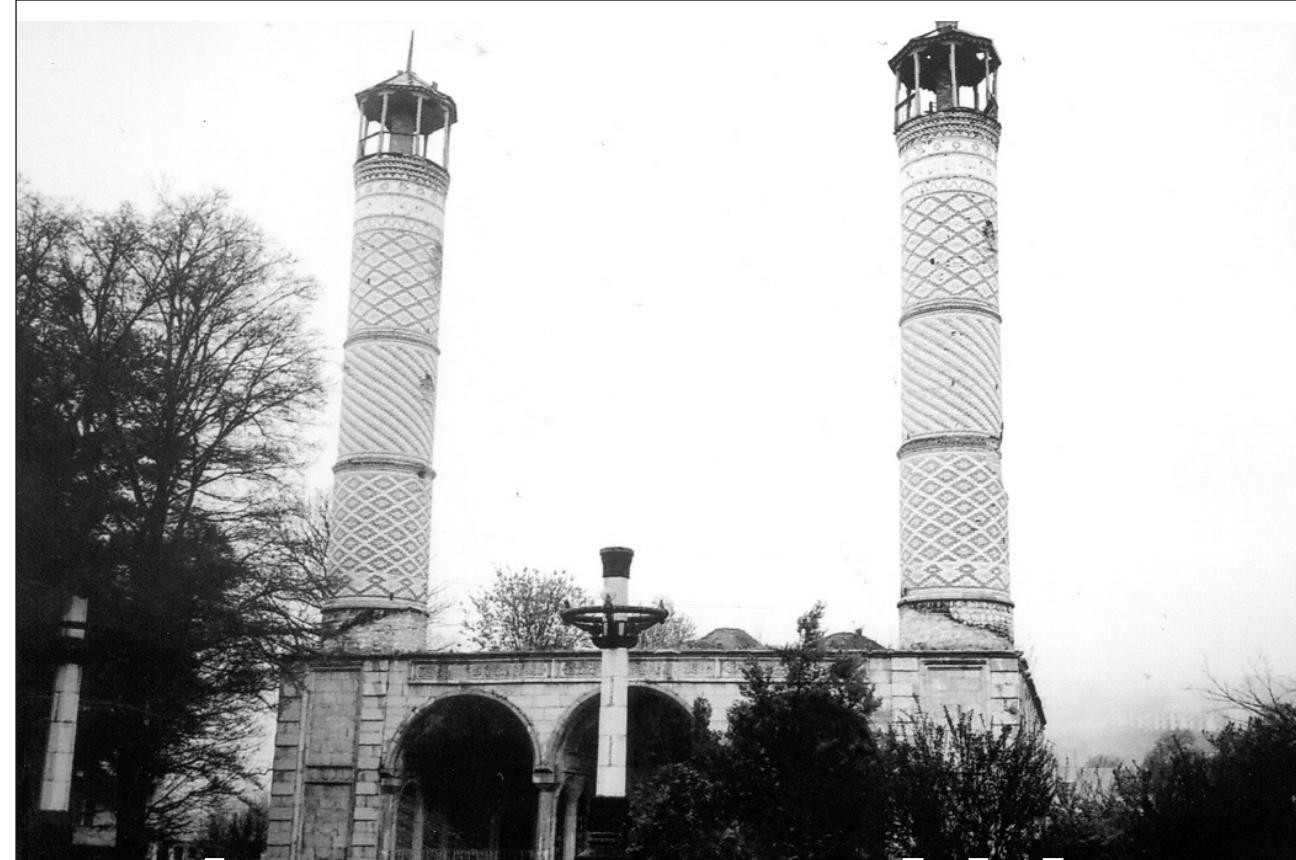
Ərazi bütövlüyüümüzün danışçılar mövzusu olmadığını və olmayıcağını vurğulayan ölkə başçısı həmin tədbirdə demişdi: "Biz tarixi torpaqlarımızı da unutmamalıyıq və unutmururu... Bizim tarixi torpaqlarımız İrəvan xanlığı, Zəngəzur, Göyçə mahallandır. Biz azərbaycanlılar bu tarixi torpaqlara qayitmalıyıq. Bunu gənc nəsil də, dünya da bilməlidir. Bu, bizim siyasi və strateji hədəfimizdir və tədricin bu hədəfə yaxınlaşmalyıq".

Əslində bu bəyanat Cümhuriyyətin 100-cü ildönmündə milli şüuraltı, Azərbaycan gəncliyine ünvanlanmış mü hüüm mesaj, qan yaddasını təzələməyə edilən çağırış idi. Düşmən tərəfi on çok təlaşdırıran da bəyanatın bu tərefidir. Yeni İrəvan, Zəngəzur, Göyçə məsələsinin ideoloji, psixoloji olaraq Azərbaycan xalqının milli şüuru və qan yaddasında, ictimai rəyində dənə möhkəm oturmuşması və nəticə etibarilə Qarabağı Azərbaycandan de-yure qoparmاقın bir az da müşkünə çevrilmesi.

Sərkisiyanın Münhendəsinə "səhəng"i

Təsadüfi deyil ki, Azərbaycanın dövlət başçısının bəyanatı erməni siyasi istəblisənti və ekspert çevrelerində dərhal müzakirə mövzusuna çevriliyən həyəcan yaratdı. Axi bu fikir hansısa azərbaycanlı siyaset adımı, ictimai xadim və ya xud tarixçi-araşdırıcı tərəfindən səslənməyi. Dövlətin 1-ci şəxsinin dilindən, demək ki, ele dövlətin adından deyilib. Üstəgəl, həmin bəyanatın ölkə, toplum daxilində hər hansı etiraz, təpki olmayıb - o cümlədən Azərbaycanın siyasi müxalifət düşərgəsindən.

Şübə yox ki, işgalçı ölkənin prezidenti Serj Sərkisiyanı fevralın 16-da Almaniyaya - Münhen Təhlükəsizlik Konfransına təcili getməyə vadər edən baş motiv de bu olub.

Azərbaycanın anti-işğal doktrinası - Ermənistən bölgənin "zibbliyi" nəsixidir

Cümhuriyyət ilinin əsas çağırışı: Qarabağın qayıdışı ilə tarixi torpaqlarımız olan Zəngəzura, Göyçəyə, İrəvana dönüşün də yolu açılacaq...

Ancaq Sərkisiyan hədəfinə çatdı? "Xocalı hərbi canisi" damğası daşıyan Serj Sərkisiyan Azərbaycanı beynəlxalq hüququ pozmaqdə suçlayıb "rüşvə edə", dünya birliyyinin hədəfine getirə bildimi?

Xeyr. Çünkü işğalçının, qatılım dili gödək olar! Təcavüzkar beynəlxalq hüquqdan, BMT Nizamnaməsindən, ATƏT prinsiplerindən, sərhedlərin toxunulmazlığından danişa bilər! Danışa belə, səmimi görünməz, özünü gülünc vəziyyətə salar, bumeranq effektinə tutuq gələr. Sərkisiyan da Münhendə o vəziyyətə düşdü.

İrəvan, Zəngəzur bəyanatının bir hədəfi də ele bu hesab oluna bilər: o anlamda ki, işgalçı Ermənistən özünü faş elməsi üçün unikal situasiya yaratmaq, onun əlinə yalançı tutarqa vermek. Məsələ də bundadır: Sərkisiyanın "XXI əsrde qonşu, müstəqil ölkənin paytaxtına (İrəvana - Z.S.) iddia etmək ne demek" deyə, Münhendən dünyaya car çəkməsinə nə var? Bəs sənin başında durduğun Ermənistən 20% torpağını on illərdir işğaldə saxlaması nə demek?! Özgənin ərazi bütövlüyüne hörmət etməzsən, sənin də ölkənin ərazi bütövlüyünə qarşı saygılı davranmazlar.

Bumeranq effetti yəni. Halbuki tarixçi olmayanlar da bilir ki, ermənilər Qafqazda, Qarabağda aborigen (köklü) millət deyil. O üzdən indiki dövlətləri də qeyri-legitimdir, sax-

tadr. Müxtəsəri, "Su sehengi suda sınar" deyiblər. Suda - Münhendə də sindi.

Hərçənd Ermənistəndən fərqli olaraq, Azərbaycan heç bir ölkəyə, tarixi ərazilərimizdə yaradılmış Ermənistənə hücum etməye hazırlaşmış, ona qarşı ərazi iddiası ireli sürmür. Heç indiki Ermənistən ərazisində 80-ci illərdək kompakt şəkildə yaşışmış 200 min azərbaycanlıya Dağlıq Qarabağ yüksək muxtarlıyyət statusu qarşılığında simmetrik muxtarlıyyət verilən məsələsinə qoyur - buna tam haqqı ola-ola.

Azərbaycan təcavüzkar qonşumuzdan fərqli olaraq, beynəlxalq hüquqa həmişə saygılıdır, sadıqdır, dinc birgə-yaşış və qonşuluq prinsiplərinə daim hörmət bəsləyir. An-

caq eyni münasibəti özümüze qarşı bütün ölkələrdən, en əvvəl Ermənistəndən gözleməyə haqqımız var. Əger İrəvanda Göyçədən, Zəngəzurdan dolayı bəle narahatdlırla, onda zəhmət çəkib Qarabağı, işgal-dakı digər əraziləri dərhal öz halal sahibinə qaytarın! Dünyanın bilməli olduğu Azərbaycan həqiqəti həm də budur.

İlham Əliyevin məlum açıqlaması da İrəvanı, Zəngəzuru, Göyçəni geri qaytarmaq çağırışından daha çox, aborigen millət olaraq, o tarixi ərazilərimizə qayitmağın zəruriliyi mənasında işlədilib. Azərbaycan XİN-in verdii şərh də bunu təsdiqləyir: "Prezident İlham Əliyev İrəvan, Zəngəzur və Göyçəni geri qaytarmaqdən deyil, azə-

baycanlıların öz tarixi vətənlərinə dönməsindən danışır".

Gərcəkdən qorxan xoflu düşmən

Bununla belə, düşmənin təlaşı qalır. Qarabağ problemi çözülmənə və sərhədlər açılınadək, gediş-geliş bərpa olunadək yəqin ki, qalacaq. Səbəb bəlli: Ermənistən monoetnik ölkəyə çevirmək azmış ki, Azərbaycanın 20%-torpaqlarında da etnik təmizləmə aparmış və bəşəriyyət əleyhinə cinayətə - Xocalı soyqırımına imza atmış ermənilər türk-azərbaycanlı faktorunun tarixi yurd yerlərimizdə bərpasından qorxurlar. Doğrudan da xain xoflu olar.

Bu xüsusda erməni şərhçilərinin birinin - Sərkis Arşrunin 1 in.am nəşrində getmiş məqaləsində aşağıdakı sitat ibrətamızı sayıla bilər: "İlham Əliyevin tarixi İrəvan və Zəngəzurda qayitmaq bərədə bəyanatının əsas motivi məhz sürtələ boşalan, emiqrasiyənən təhlükəli miqyas alındığı Ermənistəndir. Bu da Bakıya imkan verir ki, uzaq gedən strateji bəyanatlar işləyib hazırlanın. Özünün rezonans doğuran çıxışında Əliyev İrəvan və Zəngəzurun ələ keçirilməsindən daha çox, həmin torpaqlara türk elementinin qayitmasından, başqa sözlə, iqtisadi və etnik ekspansiyadan danışır. Məhz bu müstəvidə biz İrəvanın reaksiyasının adekvat olmamasından danışırıq. Əliyevin çıxışını boş şəy adlandırmaq, Avropadan və vəsítə-

lərdən dəstək gözlənmək heç nəyi dəyişə bilməz, əger biz Ermənistəni rəqabət qabiliyyətli, effektiv dövlətə çevirməsək".

Düşmən təref üçün problemlərin problemi də budur: Azərbaycan torpaqlarının işğalına görə haqq elədiyi izolyasiya rejimində saxlanılan, əmək qabiliyyətli əhalisi Rusiyaya, Avropaya, hətta Türkiyəyə səpalənən, yeni yetəri insan resursu olmayan, habelə, ciddi təbii qaynaqlardan və dünyə okeanına çıxışdan məhrum, nəhayət, böyük nəqliyyat arteriyalarından, iri iqtisadi-energetik layihələrdən kənardə qalan "qalib" Ermənistən necə, hansı resurslarla "rəqabət qabiliyyətli və effektiv dövlət"ə çevriləcək?

"İzqoy" ölkə və tarix saxtakarının layiqli yeri

Son vaxtlar erməni ekspert ictimaiyyəti, bəzi erməni rəsmilər belə etiraflar da səsləndirirlər ki, Azərbaycan sürətli silahlanma və iqtisadi-kommunikasiya blokadası ilə Ermənistəni iqtisadi rəqabətə çəkib taqədən salmaq, cökdürmək istəyir. Bəs deyirildə ki, "Qarabağ savaşının qalibiyyik". Qalib də giley edirli?

İkinci yandan, Azərbaycan onun ərazisinin 1/5-ni 30 ildir işğal altında saxlayan, bir qarış ərazimizi belə boşaltmaq istəməyən təcavüzkar ölkə ilə necə davranmalıdır, onu tumarla-malıdır, yoxsa ki, işgalçını bölgənin "zibbliyi"nə itələməlidir? Bütün qonşularına qarşı əsasız

da hansı siyasi qüvvənin iqtidarda olmasından asılı olmayaq, dəyişməz qalacaq.

Bu, eyni zamanda idman termini ilə desək, Azərbaycanın düşmənə "qırımızı vərəqə" göstərməsidir. O anlamda ki, Ermənistən Azərbaycansız heç vaxt tərəqqi edib rifaha qovuşa, iri iqtisadi projelerin iştirakçına, böyük geosiyasi oyunlarının oyunçusuna çevrile bilməz. Ancaq bu, bizim problem deyil. Belə acı taləni, Rusiya boyundurduğunu və səfələti həyat tərzini tarix saxtakarı olan Ermənistən özü, könüllü seib... ***

Sözsüz ki, biz təbliğat savaşını da yaddan çıxarmamalıyıq. Ələlxüsus da üzv olduğumuz beynəlxalq və regional təşkilatlarda - BMT-də, ATƏT-də, Avropa Şurasında, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında, Qoşulma-yanlar Hərəkatında, habelə, müşahidəçi statusu alındığımız bütün mötəbər qurumlarda (Avropa Birliyi, NATO PA, "G-20") sözümüzü dəha kesərlə, daha ucadan deyib işgalçının teklənməsi prosesini sürətləndirməliyik. Zira, Dağlıq Qarabağ ilk növbədə təbliğat savaşının qalibinə qalacaq. Zəngəzur, Göyçə, İrəvan kimi tarixi torpaqlarımıza qayidışın yolu da yalnız bundan sonra açılacaq..

□ Zahid SƏFƏROĞLU
 P.S. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütülvə İnförmatiya Vəsitiinin İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fondu-nun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün.

İraqda fəaliyyət göstərən Türkmenli Partiyasının sadri Riyaz Sarıkahya Bakıda sefərdədir. Partiya sadri redaksiyamızın qonağı oldu və fürsədən istifadə edib, İraq türkmenlərinin liderine bir neçə sual üvvanlaşdıq. İlk sualımız Riyza bəyən özü haqda məlumat verməsini istədik.

- 1956-ci ildə Kərkükde doğulmuşam. Orta və litsey təhsili Kərkükde almışam, ali təhsili isə Türkiyədə almışam. 1981-ci ildə universiteti bitirdim, amma İran-İraq savaşı səbəbiyle İraqa qayida bilmədim. Türkiyədə o illərdə bir sıra dərnək fəaliyyətləri həyata keçirdik, İraq türkmenlərinin mədəniyyəti və həmrelyi üçün. 1990-ci ildə İraq Milli Türkmen Partiyasını qurdum. Və bir sonra ilk dəfə Şimalı İraqda partiyamın ilk yerli bürosunu yaradıq. 1994-cü il yanvarın 16-da Türkmenli Partiyasını Ərbildə təsis etdik. Muxalif bir partiya idi, əsas məqsədimiz İraqda türkmenlərin haqlarının müdafiəsi idi. İraq Milli Türkmen Partiyası unitar İraqı dəstəkləyirdi. Sadəcə, türkmenlərin haqlarını müdafiə edirdi. Türkmenli Partiyası isə İraq federal dövlətinin yaradılması və türkmenlərin federasiya subyekti olması üçün mübarizə aparırdı. İki partiyanın da məqsədi eyni idi - türkmenlərin haqlarının əldə edilməsi. Ancaq onlar unitar, biz isə federasiya tərəfdarı idik.

1995-ci ildə iki partiya koalisiyada birləşərək İraq Türkmen Cəbhəsini qurdular. Teşəbbüs mənim idi. Ancaq bu koalisiya uzun sürmədi və biz yenidən ayrılaraq partiya fəaliyyətini davam etdirdik. Bundan sonra İraq Türkmen Cəbhəsi də partiyaya çevrildi. Bu gün İraqda rəsmi dövlət qeydiyyatından keçmiş 6 türkmen partiyası var. Bundan başqa, Şimalı İraqda da türkmen partiyaları var. Ancaq onlar daha çox muxtarıyyətə razılaşmışdır.

Bizim öncəliyimiz İraqda bir Türkmenli federal subyekti qurulmasına nail olmaqdır. İraqda Türkmenli adı daşıyan yegana siyasi partiya bizim partiyamızdır.

- *İraqda türkmenlərə məxsus olan bəlli bir coğrafiya, sərhədlər var mı?*

- İraqda min ildən əldə ki, türkmenlər yaşayırlar. Hazırda türkmenlərin İraqda sayı 3 miliona çatıb.

- *Amma bir az dağınır, yəni səpələnilmiş vəziyyətdədir. Məsələn, Bağdadda, Rəbilde və digər bölgə və şəhərlərdə də türkmenlər yaşayır. Ancaq sizin qeyd etdiyiniz Türkmenli bölgəsi coğrafi olaraq sərhədləri müəyyən edilib mi?*

- Təbii, İraqda six yaşadığı və yayıldığı bölgələr var. Məsələn, Telafer, Mosulun qərbi 100 faiz türkmenlərdən ibarətdir. Kərkükün özündə 50 il əvvəl qədər çoxluqda idik, amma indi azalıb sayımız, bununla belə ağırlıqlı sayda türkmen hələ də qalır Kərkükde. Tuzhurmatı düz Bağdadın şərqinə qədər türkmen bölgələridir. Amma bizim siyasi mərkəzimiz Kərkükdür. Yeni Bağdadın şərqində Mosulun qərbində qədər bölgə Türkmenli bölgəsidir. Bu səbəbdən də biz indi bu bölgədə əsasən siyasi təşkilatlanmağa çalışırıq. Ancaq əlbəttə ki, bunu

"Hədəfimiz İraqda Türkmenli muxtarıyyətinin qurulmasıdır"

Riyaz Sarıkahya: "İngilislər gələnə qədər İraqın 1000 il hakimləri biz olmuşuq"

bir gündə etmək, muxtarıyyət elə etmək mümkün deyil. Xüsusən də Kərkükde etnik müxtəlifliyə görə hazırda Telafer mərkəzli bir Türkmenli muxtarıyyətinin qurulmasına çalışırıq. Çünkü Kərkükde vəziyyət daha mürrəkkəbdır, ərəblər və kürdlərini söyleməyi istəyir.

nəfər türkmen deputat var?

- Hazırkı İraq parlamentində 10 türkmen deputat var. Amma bu say çox azdır. İraq parlamentində 328 nəfərlik parlamentdə bu çox az saydır. Çünkü əhalinin sayına görə hazırda türkmenlər İraq əhalisinin 10 fərziyətli edir. Müəyyən problemlər səbəbindən son sekillərdə lazımi aktivlik nümayiş etdirə bilmədik. Ancaq indi düşnürük ki, ən azı 15 millət vəkili seçdirə bilərik. Ancaq bizim haqqımız 35-40 mandatdır.

Mənim xatırladığım qədər daha əvvəl İraq Türkmen Cəbhəsi İraq Kürdistan dağlındakı yüksək status almanın tarafdarı idi. Ancaq bölgədə bildiyiniz kimi, ətan ilin oktyabrında siyasi vəziyyət dayışdı. İraq hökuməti Türkiyə və İranın dastayı ilə kürdləri 1970-ci il sarhədlərinə geri qaytarı. Hətta oxuduqda ki, Bağdad Kərkükü aysıraraq ayrıca bir muxtarıyyət qurmağı planlaşdırır. Sizin hazırlarda yanaşmanız necadır? Bundan sonra necə olacaq?

- Əvvəlcə ondan başlayıq ki, kürdlər İraqa son 300 ilde gəliblər. Kürdlər əsasən İran coğrafiyasında idil, onları Osmanlı İraqa köçürüdü. Biz isə 1000 ildir ordayıq. Amma biz orada qardaş kimi, ciyin-ciyyine yaşayırıq. Qaynayıb qarışmış, qız alıb, qız vermişik. Bizim problemimiz əslə kurd xalqı ilə deyil. Bizim əsas probleminiz kurd siyasetçilərdir. Onlar istəyirlər ki, bizim torpaqları ələ keçirsinlər, bizi qovub özləri sahib olsunlar. Biz onlara təklif edirik ki, gəlin bəzi bölgelərdə ortaqla olaq, ancaq onlar deyir ki, gəlin, sadəcə, qardaş olaq. Ancaq bu iş, sadəcə, qardaşlıqla irəli getməz. Ortaq qardaş olmalıdır. Ancaq kürdlər bunu qəbul etmirler, üstünlük psixologiyası ilə hərəkət edirlər. Çünkü arxalarında Amerika var, onları dəstəkləyir. Daha

əvvəl 60 ildir İsrail vardi, indi

"Kurd xalqı ilə qardaşlıq, bizim problemimiz kurd siyasetçilərlədir"

də var. Ondan əvvəl isə SSRİ vardi. Bizim isə dəstəyimiz, sadəcə, Türkiyədir. Bir az da İranın dəstəyi var. Bir də Azərbaycan var, amma Azərbaycan hələ bölgədə aktiv siyaset həyata keçirmir. Çünkü Azərbaycan öz problemi var.

Bəs İraq mərkəzi hökumətinin bu proseslərə yanaşması necadır? Sizə münasibət, türkmenlərin gələcəyinə bağlı necadır Bağdadda? Kürdlər qarşı türkmenlərlə dəstək verə bilərlərmi?

- İraqda 1000 ildir hakimiyət bizde - türklərdə olub. 100 il əvvəl ingilislər İraqda dövlət qurdular və biz kənardan qaldıq. Ondan sonra Səddam iqtidarı oldu və türkmenlərə qənim kəsildi. Bizim bölgələrə ərəblər köçürüldülər, türkmenlər ayri-seçkiliyə məruz qaldılar. Səddamdan sonra isə amerikalılar geldi və onlara kürdlərə dəstək verdilər. Bize haqqımızı vermedilər. 3 ay əvvəl Kərkükde kurd hökuməti sona çatdı. Özleri qalsalar da artıq Kərkükün sahibi deyillər.

Biz sentyabrın 25-də kurd muxtarıyyətindəki referendumda qarşı çıxdıq. Bildirdik ki, referendum olacaqsa, türkmenlər üçün olmalıdır. Ərəblər səslərini çıxardılar, hətta Bağdad özü bizden sonra reaksiya verdi. Türkiye, İran və Bağdad referendumu qəbul etmədi, bu əlkələr Bağdada dəstək verdi və neticədə İraq ordusu Kərkükə daxil olaraq kürdləri qovdu. Ümid edirik ki, bu vəziyyət bölgədə yeni səhifə açılmasına səbəb olacaq.

Türkmenlərin özlərinin yanasması necadır? Öz galacıklarını necə görürler?

- Hansı türkmen muxtarıyyət, özünüdürərə istəməz. İraq konstitusiyasına əsasən hər bir federal subyektin, yəni əyalətin öz daxilində referendum keçirib muxtarıyyət əldə etmək hüququ var. Ümumilikdə hazırlıq İraq konstitusiyası türkmenlərə siyasi, iqtisadi, mədəni haqlar tətbiq olunur. Ancaq formalda olsa var. Nə 1925, nə 1970-ci il konstitusiyalarında türkmenlərlə bağlı bir bənd olmayıb. Ancaq 2005-ci il konstitusiyasında 5 yerdə türkmen adı keçir.

Hazırda parlament seçkilərinə hazırlaşırsınız. Ümumiyyətdə siyasi hədəflər nədən ibarətdir?

- İraqda siyasi vəziyyətin özünləşməsini istəməz. Məsələn, İraqda bir ərəb partiyasının milli haqq-hüquq tətbiqi yoxdur. Onlar onları o ölkənin çoxluğudur. Ancaq türkmenlər həmdə öz milli haqlarını əldə etməlidir, eləcə də siyasi hakimiyətə istirak etməlidir. Bundan əvvəl hökumətdə türkmenlərin iştirakı vardi. Maliki hökumətində 3 türkmen nazir və 4 nazir müavini var idi. Ancaq indiki İbadı hökumətində bir nazirimiz də istirak etmədi. Sonra da Səddam vardi, sonra da bu müharibələr düşdü araya. Sonra da dəstəkləndi ki, İraqda sabitliyi gözləsek çox illər lazım olacaq. Ona görə dedim ki, Azərbaycana səfər edim. Gəldim, buranı gördüm, çox sevindim. Həqiqətən də Azərbaycanın bu qədər inkişaf etdiyini, Bakının bu qədər gözəl olduğunu bilmirdim. Kiçik sıxıntılar var, onlar da zamanla həll olunur.

Azərbaycana bu səfərinizin məqsədi haqda məlumat verərdiniz.

- Bütün türkmenlərin qəlbində Azərbaycanın xüsusi bir yeri var. Mən də bu günə qədər Azərbaycana gelmək qismət olmamışdım. Həç bir siyasi məqsədimiz yoxdur, sadəcə, buradakı dostları tanımağa, tanış olmaq üçün geldik. Daha əvvəl Səddam vardi, sonra da bu müharibələr düşdü araya. Sonra da dəstəkləndi ki, İraqda sabitliyi gözləsek çox illər lazım olacaq. Ona görə dedim ki, Azərbaycana səfər edim. Gəldim, buranı gördüm, çox sevindim. Həqiqətən də Azərbaycanın bu qədər inkişaf etdiyini, Bakının bu qədər gözəl olduğunu bilmirdim. Kiçik sıxıntılar var, onlar da zamanla həll olunur.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU**
"Yeni Müsavat"

- Hazırkı parlamentdə neçə

- Hazırda İraqda IŞİD-in əlində hansı ərazi qalmayıb. Ancaq hələ də qalıqlar, gizlənlər. Bəzən qəfətən üzə çıxaraq terror hücumları həyata keçirirlər. Ötən həftə IŞİD hücum edərək 27 nəfər türkmeni qətlə yemədi. On çok türkmenlər zərər göründü.

- *İŞİD işğali nəticəsində nə qədər türkmen qəçqın düşdürü?*

- IŞİD hücumları zamanı 500 min nəfərdən çox türkmen ev-eşiyindən didərgin düşdü. Hazırda onların 1/3-i ölkə xaricində, yerde qalanları isə ölkə ərazisində səpələnmiş vəziyyətdədir.

- *Xaricdə olanların geri dönmələri var mı?*

- Çətin, çünki həm də dağılmış yerlər hələ də düzəlməyib, xarabaliqlar olduğu kimi qalırlar. Bu bölgələrin yenidən təmir olunması lazımdır.

- *Bu ayın əvvəli Küveytdə İraqın yenidən bərpası ilə bağlı beynəlxalq kongres keçirildi. Burdan hansı gözləntiniz var? Türkmen bölgələri də yenidən qurulacaqlı?*

- Hansı türkmen muxtarıyyət, özünüdürərə istəməz. İraq konstitusiyasına əsasən hər bir federal subyektin, yəni əyalətin öz daxilində referendum keçirib muxtarıyyət əldə etmək hüququ var. Ümumilikdə hazırlıq İraq konstitusiyası türkmenlərə siyasi, iqtisadi, mədəni haqlar tətbiq olunur. Ancaq bunlar təbii ki, kağız üzərindədir, realda tətbiq olunmur. Ancaq formalda olsa var. Nə 1925, nə 1970-ci il konstitusiyalarında türkmenlərlə bağlı bir bənd olmayıb. Ancaq 2005-ci il konstitusiyasında 5 yerdə türkmen adı keçir.

- *Hazırda parlament seçkilərinə hazırlaşırsınız. Ümumiyyətdə siyasi hədəflər nədən ibarətdir?*

- İraqda siyasi vəziyyətin özünləşməsini istəməz. Məsələn, İraqda bir ərəb partiyasının milli haqq-hüquq tətbiqi yoxdur. Onlar onları o ölkənin çoxluğudur. Ancaq türkmenlər həmdə öz milli haqlarını əldə etməlidir, eləcə də siyasi hakimiyətə istirak etməlidir. Bundan əvvəl hökumətdə türkmenlərin iştirakı vardi. Maliki hökumətində 3 türkmen nazir və 4 nazir müavini var idi. Ancaq indiki İbadı hökumətində bir nazirimiz də istirak etmədi. Sonra da Səddam vardi, sonra da bu müharibələr düşdü araya. Sonra da dəstəkləndi ki, İraqda sabitliyi gözləsek çox illər lazım olacaq. Ona görə dedim ki, Azərbaycana səfər edim. Gəldim, buranı gördüm, çox sevindim. Həqiqətən də Azərbaycanın bu qədər inkişaf etdiyini, Bakının bu qədər gözəl olduğunu bilmirdim. Kiçik sıxıntılar var, onlar da zamanla həll olunur.

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Fevralın 23-də Moskvada səfərdə olan Ermənistan prezidenti Viçen Sərkisyan İrəvana döndən dərhal sonra işgal altındaki Azərbaycan ərazilərinə gəldi. Musavat.com bu barədə xəber yayarkən bu operativliyin səbəbləri barədə bəzi təxminləri qeyd etmişdi.

Ardınca erməni mediası da V.Sərkisyanın Qarabağ separatçılarının lideri Bako Saakyan ve "müsəfəfə naziri" Levon Mnatsakanyanla görüşündən bəhs edərək bəzi təxminləri yazır. İşgalçi ölkənin mediası ötən günlərdə ABŞ Dövlət Departamentinin Rusiya hərbi sənayesi ilə əməkdaşlıq edən ölkələrə sanksiya xəbərdarlığı etməsinə diqqət çəkib. İddia olunub ki, ABŞ-in xəbərdarlığı regionda status-kvonu dəyişə və yeni situasiya yarada bilər. Sözügedən materialda Azərbaycana hərbi yardım qadağan edən "907-ci düzəliş" de xatırlanıb. Erməni mediası vurğuluyor ki, eğer ABŞ-in Rusiya-Ermenistan əməkdaşlığı ilə bağlı sanksiya təhdidi həqiqətən de ciddidirsə, o halda alternativə ehtiyac yaranır. Bu məqamda məqalədə xeyli absurda gedilərək iddia olunub ki, Rusiya silahının birbaşa Dağlıq Qarabağa çatdırılması variəti gündəmə gələ bilər. Ancaq bu hayasız iddianın hansı şəkildə həyata keçirilməsinə toxunulmayıb.

Politoloq Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat" a bildirdi ki, Rusiyaya qarşı tətbiq edilən və edilmiş nəzərdə tutulan sanksiyalar haqqında danışanda nədənsə daha çox həbi-sənaye kompleksinə diqqət çəkilir: "Halbuki bu sektor Rusyanın ixrac potensialının 4,2 %-ni təşkil edir. Rusiya əsas gelirlərini enerji sektorundan əldə edir və bu sektorda 2017-ci ilin göstəricilərinə əsasən ixracın payı 63%-dir. Bubaxımdan, şübhəsiz ki, Rusyanın enerji sektorunda fəaliyyət göstəren şirkətlərinə qarşı sanksiyalar bu ölkəyə daha ciddi təsir göstərəcək. Nəzərinə çatdırım ki, ABŞ Maliyyə Nazirliyinin konqresə təqdim etdiyi "Kremli hesabatı" adlı sənəddə Rusyanın enerji sektorunda fəaliyyət göstərən bütün şirkətlərinə adı var".

Bəs ermənilər ne üçün Rusiyaya tətbiq olunan sanksiyaların narahatıdır? E.Mirzəbəyli: "Erməniləri narahat edən təkcə Rusyanın həbi-sənaye kompleksinə tətbiq edilən sanksiyalar deyil.

Ermənistan uğur divar qurtarı

İşgalçi ölkə təşviş içinde; müharibə qapını kəsdirib, üstəlik, ABŞ-in Rusiyaya sanksiyaları İrəvanı yalnız silahsız deyil, həm də enerjisiz qoya bilər; ekspertlər deyir ki...

Ermənistanın enerji sektorunun təxminən 80-90 % səhmlərinə Rusiya şirkətləri nezaret edir. Nümunə gətirək:

1. Ermənistan Qazpaylayıcı şəbəkəsi ("ArmRosqazprom" QSC) - Bu şirkətin səhmlərinin 80%-i Rusiymanın "Qazprom" şirkətinə, 20 %-i isə Ermənistan hökumətinə aiddir. 2. "Ermənistan Elektrik Şəbəkəsi" QSC - Bu səhmlərə cəmiyyət Rusyanın "İnter RAO EŞ" şirkətinin töremsə müssisədir və səhmlərin 100%-i Rusiya şirkətindədir. 3. Razdan Energetika Şirkəti - Şirkətin yeganə sahibi Rusyanın Federal Mülkiyyətin İdare Edilməsi üzrə Dövlət Agentliyidir. Göründüyü kimi, Ermənistanın bütün enerji sektoruna Rusiya nəzarət edir və təbii ki, Rusyanın bu sektoruna tətbiq olunan sanksiyalar Ermənistana ciddi təsir göstərecək".

Politoloq qeyd etdi ki, Ermənistanın seçimi yoxdur: "İrəvan Rusiya şirkətlərindən imtina edə bilməz. Digər tərəfdən, Ermənistanın Rusiya şirkətlərini evez etmək üçün alternativə yoxdur. Əgər Ermənistan müstəqil enerji resursları, yaxud enerji idxləi üçün alternativ mənbələrə sahib olsayıdı, o zaman sanksiyaların yayınmaq və manevr etmək üçün hansısa imkanları ola bilərdi. Lakin qeyd etdiyim kimi, bütün bunlar yoxdur. Regionda əsas alternativ enerji qaynaqlarının və tranzitinin sahibi Azərbaycan, Türkiye və Gürcüstandır. Ermənistanın bu ölkələrə yalnız Azərbaycan həbi-sənaye kompleksinə tətbiq edilən sanksiyalar deyil.

İndiki halda Ermənistan üçün yol qalmayıb. İndi ortaya konkret mövqə qoymaq lazımdır, ya da neyträllığını təmin etmək üçün ciddi resurlara malik olmalıdır. Ermənistanın bu resursları yoxdur. Birtərəflə mövqə sərgiləməsi isə bu ölkəni digər tərəfin hədəfinə çevirecək. Yəni "divar qurtarı".

İstisna deyil ki, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, erməni nəzəri təcili şəkildə Qarabağa gətirən sebəblərdən biri işgalçi ordunun son itkiləridir. Qeyd edək ki, ötən həftə düşmən ordunun bir hərcisi əsgərimizin sərrast atası ilə məhv edildi, yaralıların olduğu da deyilir. Sanksiya xəbərdarlığı ilə yanaşı, Qarabağda dağıdıcı müharibənin olacağı barədə ABŞ keşfiyyatının xəbərdarlıqları düşmən ölkəni ciddi şəkildə narahat edib. Bu mənada şübhə yoxdur ki, V.Sərkisyanın son durumu öyrənmək üçün Xankəndi şəhərinə gelib. Ermənistanın ordu rəhbərliyinin Rusiya sefərini başa vurandan dərhal sonra Sərkisyanın Qarabağda görünməyi, hər halda, sıradan bir hadisə deyil. Əcnəbi ekspertlər də durumun mürekkebliyini təsdiqləyir. Xüsusi də prezident seçkilərindən sonra sənədən başlaya bileyəcəyi xəbərdarlıqları Azərbaycanda nə qədər böyük ruh yüksəkliyi yaradıbsa, erməni tərəfində təşvişə səbəb olub.

"Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin danışçılar yolu ilə nişanlanması imkanı 20 il bundan əvvələ nisbətən indi daha məhduddur. Manevrələr üçün məkan daralır və burada ən keşkin, ən ağırlı məsələ budur ki, ermənilər təkcə Dağlıq Qa-

raağın özünü nəzarətdə saxlamırlar". Virtualaz.org xəbər verir ki, bu fikirlə AzadlıqRadiosunun "Exo Kavkaza" programına müsahibəsində Qarabağ üzrə nüfuzlu britaniyalı ekspert, Karnegi fondunun elmi əməkdaşı Tomas de Vall çıxış edib. "Münaqişənin alovlanması riski yüksək olaraq qalır və mənim fikrimcə, indi bu məsələye daha çox diqqət ayırmalı, daha çox səy göstərmək daha yaxşı olardı, nəinki nə vaxtsa birdən münaqişə alovlananandan sonra" - Tomas de Vall eləvə edib.

Hər halda, davamlı müharibə xəbərdarlıqları, həmsədrlerin bölgəyə həmşəkinən daha çox çəkən son sefərləri, üstəlik, onların Dağlıq Qarabağ atrafindakı rayonları da dolaşması, ardınca düşmənin herbi telimlərə başlaması və atəşkəsi pozan işgalçuya sərrast ateşle cavab verilməsi təsadüfi ardıcılıq olmaya da bilər. Ermənistanın seçkilərə sayılı günlər qaldığı vaxtda gərginliy tətikləyib, seçkiqabğı Azərbaycana zərər vurmaq planını həttə Serj Sərkisyan da həyata keçirməyə çalışıb, sözsüz ki, ordumuz daimi aylıq-sayıqdır. Amma istənilən halda budefəki müharibə dağıdıcı olacaq və düşmən üçün fəlakətli sonluqla bitəcək, buna heç kimin şübhəsi yoxdur. 2016-ci ildə, başının dinc vaxtında aprel döyüşlərinə yalnız dörd gün sonra reaksiya verən Rusiya indiki durumda ciyində yüksək və düşmən üçün bir şey olmayan forpostunu hayına, ümumiyyətlə, yetişməyə biler...

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Zoologiya İnstitutunun bir qrup işçisi direktor Elman Yusifovun fəaliyyəti ilə bağlı mətbuataya açıq məktub yazıb.

Məktubda deyilir: "Fizika-riyaziyyat elmləri namizədi Elman Yusifov institutu rəhbərlik etdiyi 2 il müddətində elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasına imkan verməyib, laboratoriya avadanlıqlarını, illerle toplanmış kolleksiya materiallarını, kitabxana və laboratoriyalarda olan elmi ədəbiyyatları məhv edib. Elmi əməkdaşların əlde etdikləri elmi natiçələri ehemməyyətsiz hesab edib, İnstitutun əsas fəaliyyətini yalançı biznesə, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyətinə yönəldib. Bundan əlavə, E.Yusifov institutda keçirilən icaslarda dəfələrlə əməkdaşları nalayıq ifadələrlə (sizi xışa qoşmaqlazımınız, siz hamınız debilsiniz, sizdən adam olmaz, siz mənəvi kaftarlarınız, siz dişi tökülmüş kaftarlarınız, elmi şurənin yaşı üzvləri hamısı xrendir, siz bostan müqəvvalarınız, sizin aranızda zoofillər, pedofillər, anonistlər var, hele yoxlamaq lazımdır yəqin ki, nekrofillər də var, sizdəki beyn yox peyindir və s.) təhqir edir. E.Yusifov deyir ki, "Mən öyrənmisəm ki, institutda namaz qılanlar var. Bu nədir? Namaz qılanlar getsinlər Allah-şükürün idarəsinə, orada işləsinlər, bura onların yeri deyil". Halbuki şəxsin dini etiqadını ifadə etməsinə, ibadətlərdə, dini ayın və mərasimlərdə iştirak etməsinə hər hansı manə töredilər bilməz. Bundan başqa, E.Yusifov direktorun otağında keçirilən dini ədəbiyyatla bağlı icaslardakı çıxışında Azərbaycan xalqının 70 faizini debil adlandırıb. Elmi-tədqiqat işləri üçün ayrılmış vəsaitlərin təyinatını dəyişərək sonradan onların müəyyən hissəsinə mənimseməyib. Institut əməkdaşlarını yaşı-lı-cavan, yeni və köhnə işçiləre ayırmalı onları qarşı-qarşıya qoyub. Direktorun qanunazidd hərəkətləri haqqında institutun bir qrup elmi əməkdaşı (9 elmlər

AMEA-nın Zoologiya İnstitutundə direktorla işçilər arasında qalmagaj - kim haqqındır...

Direktor müavini Elşad Əhmədov: "Direktor haqda deyilənlər doğru deyil, onun təyinatına qədər institutda özbaşınalıq idi"

doktor, 12 fəlsəfe doktor) AMEA rəhbərliyinə müraciət ediblər. AMEA prezidentinin, Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin rəhbərliyinin tapşırığına əsasən şikayət xarakterli məlumatların aşdırılması məqsədile Instituto nümayəndə göndərilib. Kollektiv və institut rəhbərliyinin iştirakı ilə iclas keçirilib və qərara alınıb ki, bundan sonra bütün konfliktlərə son qoyulacaq, institut əməkdaşlarının fəaliyyəti üçün sağlam mühit yaradılacaq. Lakin AMEA-dan göndərilmiş nümayəndə institutu tərk edən kimi direktor E.Yusifov əməkdaşları bir-bir otağına dəvet edərək onları tehdid edib. Növbəti gün isə direktorun tapşırığı ilə da-ha bir laboratoriya otağı dağlılıb, otaqda olan avadanlıqlar, reaktivlər, nümunələr və s. kompüter otağına ve dehlize yığıldı...

Biz elmi-tədqiqat işi ilə məşğul olurq, bizdən əvvəlki tədqiqatçıların və bizim illərlə eziyyətənənəkımız kolleksiya materiallarını, laboratoriyaları, onlarda olan avadanlıqların dağılılmışının alehinəyik. Yusifovun vəzifə səlahiyyətlərini aşmasının, 80 illik şərəflə tarixi olan institutun əməkdaşlarını tehdid və tehdid etməsinə, dövlət vəsaitlərini mənimsemə-

məsini, dövlət əmlakını dağıtmamasını, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyəti ilə məşğul olmasını, bir sözə, elmə, alim adına yaraşmayan fəaliyyətlərini qəbul etmir. Ölkə prezidenti, cənab İlham Əliyev dəfələrə çıxışlarında bildirib ki, mən məmurları vəzifəyə ona görə təyin etmemişəm ki, onlar gedib insanları incitsinler... Görünür, Zoologiya İnstitutunun direktoru E.Yusifov ya deyilənləri eştirməyib, ya da eştirmək istəmir..."

Məsələ ilə bağlı qarşı tərefin də mövqeyini öyrəndik. Zoologiya İnstitutun elmi işlər üzrə direktor müavini Elşad Əhmədov deyib ki, ittihamlar əsəssizdir: "Elman Yusifovun Zoologiya İnstitutuna təyinatına qədər institutda özbaşınalıq idi, kim ne vaxt istəirdi geldirdi, gedirdi. İndi isə isə vaxt rejimlədir. 9-də iş başlayır, 5-də bitir. Bu işə bəzi işçilərin xoşuna gelmir. İşçilərdən tələb olunur ki, gördükleri işlərlə bağlı hesabat versinlər, təhqiqat işləri ilə məşğul olsunlar. Bu adamlar da belə qaydalarla görə bu şəkildə əsaslı ittihamlara çıxış edirlər".

Elşad Əhmədov bildirib ki, institut rəhbərliyi dəyişəndən sonra elmi tədqiqat işləri aparılmağa başlayıb, 80 yaşlı institutda respublika səviyyəsində qəbul

edilən tədqiqatlar aparılmadıdır: "Yazırlar ki, guya hansıa ekspertizalar zamanı istifadə edilən mal-materiallar mənimsemilər. Belə şey yoxdur. Mükafatlarla bağlı ayrı-seçkilik aparıldıqına yazarlar. Bəli, institutun işçilərinə mükafatlar fərqli verilir. O kəslər ki, tədqiqatlar aparıblar və nəticələr əlde ediblər, onlara əmək haq-

ının 10, 12, 20 faizi həcmində mükafat verilir. Əvvəllər isə belə deyildi, mükafat hamıya eyni verildi. Bu isə elmi tədqiqat işlərinin aparılması stimullaşdırın sisət deyildi. İndi kimlər ki, əziyyət çəkib elmi tədqiqat işləri aparır, onların mükafatları fərqli verilir, stimul yaradılır. Bunu ayrı-seçkilik kimi təqdim etmək doğru deyil".

Əhmədov deyir ki, institutun təcrübə dayaq məntəqələri dirçəldilib. Fındıqlığın, pambıqcılığın, baramaçılığın, tingiliyin, tərəvəzçiliyin problemləri ilə bağlı tədqiqatlar aparılır: "Bunları görməzdən gəlmək, üzərinə kölgə salmaq ədalətsizlikdir".

□ **E.HÜSEYNOV,**
"Yeni Müsavat"

Bu gün Su çərşənbəsidir

Su çərşənbəsi bahara doğru dağlarda buzların əriyib çaylara tökülməsini ifadə edir

Yurdumuz əsrlərin sınağından çıxmış mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri özündə yaşadan, bayramlarımızın şahı sayılan Novruz gelir. Bu gün də Novruzun ilk çərşənbəsi - Su çərşənbəsidir. Bu çərşənbəyə "Əzəl çərşənbə", "Sular Novruz", "Gül çərşənbə" deyirlər. Tanrı ilk olaraq suyu yaradıb. Məhə buna görə də su ilk çərşənbə kimi qeyd edilir.

Su çərşənbəsində suyun müqəddəs mahiyyəti bir daha ifadə olunur. Bütün mifik mətnlərdə su həyat verən, dirildən, xoşbəxtlik gətirən müqəddəs bir inam obyekti kimi çıxış edir. Su çərşənbəsində su və su mənbələri təzələnir, arxlardan qaydaya salınır, su hövzələrində abadlı işlər görürlər. Su çərşənbəsi həm də bahara doğru dağlarda və dərələerdeki, çay kənarlarındakı buzların əriyib çaylara tökülməsini ifadə edir. Torpaq yaşaş-yavaş islanmağa başlayır. Su çərşənbəsi günü qızıl bulaq başına gedər evlərinə sərin, şirin su getirər, evin etrafına çıxır, üzərlərini yuyarlar. Həmin gün su üstündə müxtəlif mərasimlər keçirilir.

qədim türklərdə su tanrıları sayılan Aban və Yadanın şərəfinə nəğmələr oxunur. Kənd yerlərində Su çərşənbəsi günü dan ağaranda inşanlar yuxudan qalxıb axar su kənarına gedirlər. Su kənarında tonqal yandırıb, bir-birinin üzərinə su ataraq təbrik edirlər. Bəzi bölgə-

lərde, xüsusilə də Şərur rayonunun Dizə kəndində gənclər "sulasma" mərasimini də icra edirlər. Onlar özləri ilə götürdükləri qabları su ilə doldurub, su kənarına yeni gələnlərinə üzərinə ataraq "bayramınız mubarək" deyirlər. İslanalar bundan qətiyyən inciməz, su-

yun onları paklaşdırıldıqını bildiyindən, cavabında "aydınlığa çıxarınz" deyirlər. Sonra hər kəs "ağırığım, uğurluğum tökülsün bu suyun üstünə" deyərək suyun üstündə atlarylər. Bəzən də niyyət edib suyun içərisindən daş götürürər. Bu niyyət adətən götürüləcək da-

şın tək və ya cüt olması ilə müxtəlif cür yozulur. Sonra sudan bir ovuc daş və bir qab su götürürək eve qaydırır. Gətirilən daş ya azuqə qablarına qoyulur və ya evin künclərinə atılır. Bir sonrakı bayrama qədər orada qalır. Suyu isə həyat bacaya, evin astanasına və künclərinə çileyib "Il boyu aydınlıq olsun" deyirlər. Əgər evdəkilərən kimsə su kənarına getməyibse həmin sudan onun üzərinə çileyərək yuxudan oyadırlar. Novruzun simvolu sayılan səməni artıq bu gündə cürcədilməyə başlanılar ki, bu da təbiətin və bitkilərin oyanmasına işarədir. Artıq ilk çərşənbə ilə bayrama hazırlıqlar da başlanır. Su çərşənbəsi ilə bağlı müxtəlif su falları da mövcuddur. Su falına baxmaq üçün gecə subay qızlar bir eve yığırlar. Bu mərasimi icra etmək üçün axar sudan, bulaqdan, yaxud çaydan əvvəlcədən "lal su" gətirilir. Su şər qarşından sonra gətirilir. Suyun "lal su" adlanmasının səbəbi bu suyu gətirməyə gedən şəxsin su gətirəcəyi qabı elinə alandan sonra suyu gətirib evdə su falına baxılacaq qaba tökenəcən dənişməsi. Əgər danişarsa, həmin su fal üçün yaramaz. Qızlar üzük, iyne və bəzək əşyaları ilə su falına baxırlar. Məsələn üzük falını icra etmək üçün müxtəlif bəzək əşyaları (məsələn: üzük, sırga, sancaq, qolbaq) və bir böyük kasa lazımdır. "Lal su" kasaya töküür. Falına baxılacaq hər bir subay qız özünün bir bəzək əşyasını (üzük, sırga, sancaq, qolbaq) kasanın içində atır. Kasanın üstü kələyəyi və ya bir parça ilə örtülür. Hamidan böyük olan bir xanım vəsi-hal (bayati) söyləyərək bir-bir bəzək əşyalardan birini sudan çıxır.

□ **Günel MANAFLİ,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 46 (6935) 27 fevral 2018

Göz yaşlarının tərkibi güləndə bir cür, soğan doğrayanda başqa cür olur...

Ağlamaq, göz yaşı axıtmaq bir növ emosional məsələlərə qarşı mürekkeb fiziooloji cavabdır. BBC-nin xəberinə görə, burada en mühüm xüsusiyyət, elbəttə ki, göz yaşı axıtmaqdır. Lakin buraya üz ifadələri və nəfəsalmanın dəyişməsi də daxildir. Hökürmək ağlayarkən sürəti nəfəs alma və verme ilə müsəyi olunur. Elmi nöqtəyi-nəzərdən bu, ağlamaq ilə göz yaşı emələ gətirən kim-yəvi qıçığın - məsələn, təsədüfən acı yemek yedikdən sonra əlini gözünə sırtmək kimi - fərqli seydlər olduğu anlamına gəlir.

Hətta göz yaşları da fərqlidir. 1981-ci ildə Minnesota-dan olan psixiatr II William H Frey, kədərlə kinolar zamanı yaranan göz yaşının tərkibində, soğan doğrayarkən yaranan göz yaşından daha çox protein olduğunu aşkarlayıb.

Komediya tamaşasını izlədikdə və ya toyda bəyin geline verdiyi sözlərdən ibarət çıxışa qulaq asıldıqda emosional göz yaşları melanzolik hissələ kifayətlənir.

Ağlamaq ilə bağlı olan hissələr hamımıza tanış olsa da, yetkin yaşda bunun niye baş verdiyi haqqında çox bilgiyə sahib deyilik - amma bu barədə çoxlu fikirlər mövcuddur.

Bunlardan biri de yetkinlərin ağlamağı ilə körpələrin ağlamağı arasında sosial mənənət fərqli olmaması ideyasıdır.

Başqa sözlə, çox güman ki, ağlamaq diqqət cəlb etmək, dəstəyə ehtiyac duymaq və en çox ehtiyacımız olan anda dostlarımızdan kömək ummaq üçün bir çəgirişdir.

Bəlkə də daxili emosional vəziyyətimizi dil ilə ifade edə bilmədikdə hərəkətə keçən bir prosesdir.

Trans 4 milyon sterlinq qazanıb, həmisini "gözəllaşmasına" sərf etdi

İngiltərədə yaşayan 57 yaşındaki Melissa Ede 2017-ci ilin dekabrında "National Lottery" adlı şans oyunundan 4 milyon sterlinq (təxminən 9 milyon manat) qazanıb. Ede bu pulu gözəllik vasitələri və plastik əməliyyatlar üçün xərcləməyə qərar verib. Bu tarixdən etibarən Ede bambaşqa bir hala gəlib. Hull şəhərində taksi sürücüsü olaraq çalışan trans minlərlə dollarını "özünü daha çox boyandıyi" bir hala götirmək üçün xərcləyib. Artıq tam "qadın" kimi göründüyü üçün xoşbəxt olduğunu deyən Ede lottereymi qazanmadan önce də sosial mediada məşhur bir

insan idi. Ede keçirdiyi estetik əməliyyatların ardınca özüne aid bir televiziya

sousunu hazırlamaq və bu şəkildə sərvətini artırmaq niyyətindədir.

köməkçi, həm də bundan sonra mübarizə aparmaq üçün stimul olacaqdı. Mikayela Nikini yarımlı il bundan əvvəl, it avtomobil qəzasında ayaqlarından birini itirəndən sonra yanına götürüb. Niki xüsusi təlim keçməsə də, bir neçə dəfə qadına panik atak və depressiya ilə mübarizə aparmaqda yardımçı olub.

Bu ilin fevralında Avstraliyanın Viktoriya ştatındaki Linton şəhərində at öz sahibəsini it hücumundan qoruyub. İri küçə iti avstraliyalı qadın atın belində gedərkən ona hücum edib, onun ayağından yapışış və yerə doğru sərib. Bu məqamda at öz sahibəsinin köməyinə çatıb. O, təkcə qadını qorunmayıb, eyni zamanda iti də qovub. Amma bu mübarizə zamanı at ciddi xəsarət alıb. Onun boynunda itin dişlək yerleri qalıb. Atı veterinariana, sahibəsini isə həkimə aparıblar. Atın boynuna bir neçə tikiş yeri qoyublar, sahibəsinin ayağında isə it dişləməsindən ciddi zədələr meydana gəlib. İti yaxalamaq isə mümkün olmayıb.

Üçayaqlı it sahibəsini intihardan xilas edib

Üç ayağı olan it 51 yaşlı Mikayel Fildin intiharının qarşısını alıb. Bu haqda "Metro" xəbər verib. Fild uzun illər boyunca Elers sindromundan, stresdən, klaustrofobiyyadan və aqrofobiyyadan əziyyət çəkir. Qadının durumu pisləşib və hesab edib ki, xəstəlik onu məglub etmək istəyir. Mikayelin sözlərinə görə, divanda oturub intihara hazırlaşan vaxt üçayaqlı it qəfil onun üstüne hücum çəkib və pəncəsi ilə itəleyib: "Qəfildən Niki mənim ellərimə vurdur. Bu, məni şoka saldı. It demək olar ki, mənim beynimdən intiharla bağlı fiqirləri vurub çıxardı. Onun gözlerine baxanda anladım ki, mən Nikini tek qoya bilmərəm".

Qadında panik atalar almağı, evdə it saxlamağı başlayanda, psixoloq ona it məsləhət görüb. İt ona həm

məmən qızdır. Qızın qazanıb, həmisini "gözəllaşmasına" sərf etdi.

QOÇ - Bütün gücünüzü səfərbər edib yarımçıq işlərinizi yekunlaşdırın. Bu istiqamətdə sizə köməyi dəyəcək insanlara müraciət etməkdən də çəkinməyin. Deyilənləri edin ki, xoş günlərə start verilsin.

Oroskop
Səbuhi Rəhimli
(27 fevral)

BUĞA - Ulduzlar bir daha yalan vəd verməyi tövsiyə edir. Əgər etibarınızı qoruya bilsəniz, təxminən saat 14-dən sonra ovqatınızın müsbət təsir edəcək hadisələr baş verəcək. Bu gün səfərə çıxmayın.

ƏKİZLƏR - Bütün astroloji göstəricilər bu gün ixtiyarın öz əlinizdə olacağını bəyan edir. Yalnız qarşısında çıxan hər bir situasiyada obyektivliyinizi təmin etməlisiniz. Risk etməyə lüzum yoxdur.

XƏRÇƏNG - Yeni təkliflər gözlənilsə də, bütün hallarda tələsik razılıq verməyin. Etibar etdiyiniz şəxslərlə məsləhətləşin ki, bunun səmərəsini görəsiniz. Axşama yaxın bir neçə sürprizə hazır olun.

ŞİR - Səhər saatları bir qədər gərgin başlasa da, özünüüz təmkinli aparmaqla vəziyyətdən qurtula bilərsiniz. Gündün sonrakı saatlarında isə uğurlarınız bol olacaq. Uzaq yola çıxmayın.

QIZ - Yüksək çinli adamlarla perspektivli danışıcılar aparmaq üçün yaxşı gündür. Xüsəsən də saat 14-18 arası bu istiqamətdə uğurlarınız gözlənilir. Hər hansı təreddüdə ehtiyac yoxdur.

TƏRƏZİ - Maliyyə məsələləri ilə bağlı problemlərinizi həll etməyə çalışın. Bütün gücünüzü səfərbər etməklə istəyinizi yetişə bilərsiniz. Bu gün qida rasionunuza da diqqətde saxlayın - zəhərlənmə ehtimalınız var.

ƏQRƏB - Fəaliyyət göstərdiyiniz sahələrdə mübahisəli situasiyalarla rastlaşma ehtimalınız var. Həmkarlarınız və rəhbərliklə mülayim davranın. Nahardan sonra şəxsi bündənizde artım gözlənilir.

OXATAN - Ümumi süstlüyünüz kifayət qədər səngiyəcək. Bunu həm hadisələrin gedışında, həm də rastlaşdırığınız insanların münasibətlərə görəcəksiniz. Planınızda varsa, uzaq səfərlərə çıxa bilərsiniz.

ÖGLAQ - Yeniliklər yolunuzu gözləyir. Həm münasibətlər istiqamətdə, həm də fəaliyyət müstəvisində müsbət mənzərə yaranaq. Hətta nahardan sonra maddi zəmində uğurlarınız da mümkündür.

SUTÖKƏN - Gündün ilk yarısı maliyyə əməliyyatları aparmaq üçün cox uğurludur. Çalışın ki, bu prosesdə təcrübəli insanların bir arada olasınız. Nahardan sonra isə qayğıya ehtiyac duyan doğmalarınıza baş çəkin.

BALIQLAR - Nə qədər ki öz bürcünüz hakimdir, qarşısında çıxan hər bir şansdan bəhərənin. Xüsəsən də cari problemlərinizdən həllinə can atın. Axşam saatlarını seydinizi insanlara həsr edin.

Unutmayın, Tanrı uledzlərdən daha yüksəkdə durur!

Qız gerçək atasının kimliyini biologiya dərsi sayəsində öyrəndi

Kaliforniya Universitetindəki biologiya dərsində bir qız müyyənləşdirib ki, onun biologiya atası heç də ata hesab etdiyi şəxs deyilməs. Bu haqda "Daily Mail" xəbər verib. 19 yaşlı tələbə Anya Het-tic twitter-də yazıb ki, onun qan qrupunun valideynləri ilə üst-üstə düşməməsinin səbəbini heç cür anlaya bilmirmiş. Belə ki, qız professor atasının qan qrupunun bir, anasının kiminə isə iki olduğu halda, özünün qan qrupunun üç olmasından bəhs edib. Qan qrupu ilə bağlı mühəzirə zamanı həqiqəti öyrənə bilib. Bir neçə gün sonra müellim qızdan bu anlaşılmazlığın səbəbini bir dəfə sorusub. Qızın dediyinə görə, üzə çıxığı, anası atasına xəyanət edirmiş.

Anya sosial şəbəkədə aşağıdakılardı yazıb: "Anam bu həqiqəti 21 il boyunca gizlədib. İndi onlar boşanırlar".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenziya N: B 114
SAYI: 5.100

Təsisçi: Rauf ARIFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYXAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmışdır. Müelliflərə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı Şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cı mahallə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

